

“เสน่ห์ของตำบลท่าก๊อมน คือการดำรงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม มีความสุขไปตามครรลองของชีวิต แค่ฝนตกต้องตามฤดูกาล น้ำไม่ท่วมหนักหรือนานนัก ผลิตตามเป้า แหล่งน้ำมีปลา ราคาพืชผลอย่าให้ร้ายเกินไปนัก ก็เพียงพอ”

ลัดดา พละไกร
นายกเทศมนตรีตำบลท่าก๊อม

ท่าก๊อม...แล้วแต่อากาศจะอำนวย

ท่าก๊อม... แล้วแต่อากาศจะอำนวย

เรื่อง : คณาสีป
ภาพ : กฤตพจน พงศ์ศิริประสิทธิ์

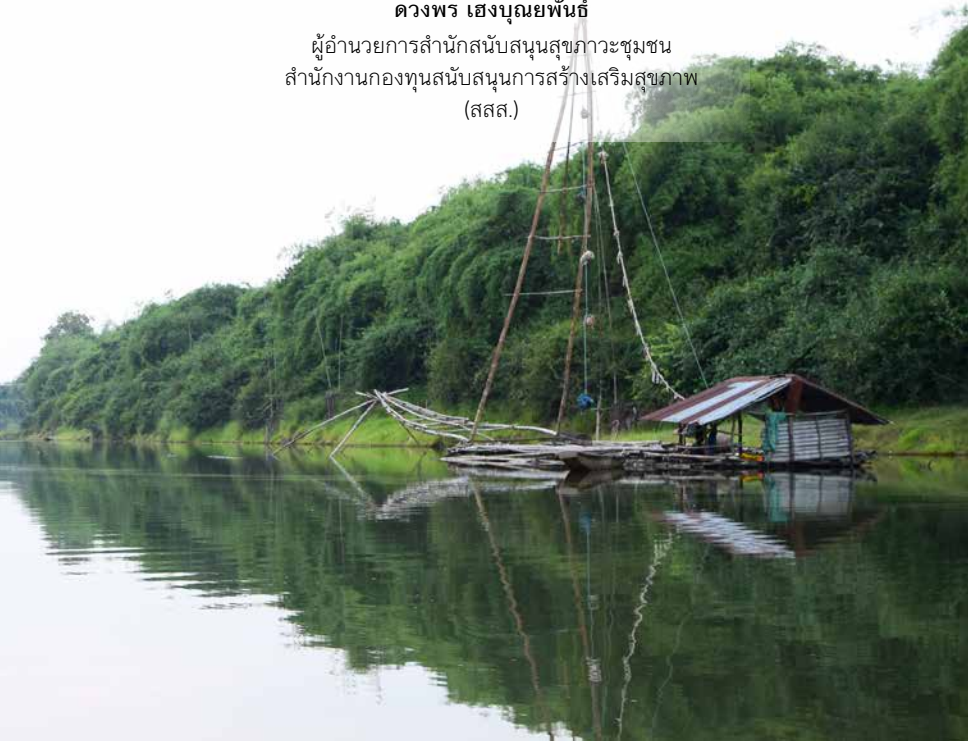

ตลอดระยะเวลาหลายปี ที่สำนัก 3 ขับเคลื่อนงาน โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง เรามุ่งสร้างวัฒนธรรมชุมชน ท้องถิ่นให้สามารถใช้ทุนและศักยภาพของตนเองอย่าง เต็มที่และสร้างสรรค์ ด้วยการจัดการข้อมูลชุมชน ในหลากหลายด้าน รวมถึงกระบวนการสร้างผู้นำให้มี ความเข้มแข็ง ซึ่งถือเป็น 'แก่น' และ 'กลไก' สำคัญ ในการเอาพื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา อันเป็นหนทาง ที่จะสามารถพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนและมี ประสิทธิภาพ ภายใต้อัตลักษณ์และตัวตนของชุมชน

ดวงพร เสงบุญพันธ์

ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
(สสส.)

ทำก่อน...แล้วแต่อากาศจะอำนวย

คณาธิป

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data
คณาธิป.

ทำก่อน...แล้วแต่อากาศจะอำนวย.-- กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2560.
96 หน้า.

1. การพัฒนาชุมชน--ไทย. 2. เกษตรกร--ไทย. I. ชื่อเรื่อง.

307.14

ISBN 978-616-393-103-0

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 978-616-393-103-0

พิมพ์ครั้งที่ 1

มิถุนายน 2560

บรรณาธิการอำนวยการ

ดวงพร เสงบุญพันธ์

ฉัญญา แสงอุบล

ลัดดา พลະไกร

บรรณาธิการ

กฤตพจน พงศ์ถิรประสิทธิ์

กองบรรณาธิการ

สมคิด ดิษพันธ์

ฉัญญา ศิริกุล

สยาม จันทร์แก้ว

ชัชฎาพร ณ บางช้าง

วรรณรัตน์ กล้าสมบัติ

ช่างภาพ

กฤตพจน พงศ์ถิรประสิทธิ์

ศิลปกรรม

พรทิวา ไวยครุฑธา

ออกแบบปก

ณัฐชา วิวัฒน์ศิริกุล

พิสูจน์อักษร

วรรณรัตน์ กล้าสมบัติ

ประสานงานการผลิต

รัชณี สงวนดี

จัดพิมพ์โดย

สำนักสนับสนุนสุขภาพะชุมชน (สำนัก 3)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

อาคารเรียนรัฐสุภะวะ เลขที่ 99/8 ซอยงามดูพลี

แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120

โทรศัพท์ 02-343-1500 www.thaihealth.or.th

ดำเนินการผลิตโดย

หจก. จู๊ซ อัพ มีเดีย แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น

เลขที่ 200 ซอยเอกชัย 46 ถนนเอกชัย แขวงบางบอน

เขตบางบอน กรุงเทพฯ 10150

ติดต่อ : juceup.asia@gmail.com

สิ่งที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสนับสนุนสุขภาพภาวะชุมชน (สำนัก 3) ทำมาตั้งแต่ปี 2552 จวบจนปัจจุบัน คือ การขับเคลื่อนงานในพื้นที่ต้นแบบ โดยใช้โมเดลตัวคุณ คือหนึ่งชุมชนต้นแบบ หรือที่เราเรียกว่า ศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาพภาวะชุมชน (ศจค.) ถ่ายทอดการเรียนรู้สู่ชุมชนเครือข่าย 20 แห่ง ซึ่งนอกจากการเข้าร่วมเรียนรู้แล้ว ยังผลักดันให้ชุมชนเครือข่ายจัดทำข้อมูล โดยมีทั้งการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาแบบเร่งด่วน (RECAP) และจัดทำระบบฐานข้อมูลตำบล (TCNAP) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาผ่านข้อมูลโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนากิจกรรมต่างๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันไปพร้อมกันด้วย

ในกรอบการทำงานของ ศจค. เรายังคงไว้ซึ่ง 7+1 ประเด็นนโยบายสาธารณะเป็นแกนในการขับเคลื่อน เมื่อขับเคลื่อนมาจนได้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจ คณะทำงานจึงพัฒนากลไกใหม่ อาทิ ศูนย์สนับสนุนวิชาการเฉพาะประเด็น (ศวฉ.) ศูนย์เรียนรู้เฉพาะประเด็น (ศร.) และศูนย์ประสานงานเฉพาะประเด็นและจัดการเรียนรู้ (ศปง.) กลไกเหล่านี้ขับเคลื่อนงานลงลึกในบางประเด็น เช่น การพัฒนาและสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาระบบการดูแลเด็กปฐมวัย โดยชุมชนท้องถิ่น การควบคุมยาสูบ การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อลดอุบัติเหตุ การพัฒนาระบบอาหารชุมชน ฯลฯ โดยยังคงใช้โมเดลตัวคุณด้วยเราเชื่อว่าการพัฒนาเรื่องหนึ่งจักส่งผลกระทบต่อสิ่งอื่น ๆ อย่างมีนัยยะสำคัญ อีกทั้งยังเป็นโอกาสที่เปิดกว้างให้ชุมชนท้องถิ่นที่เคยทำงานร่วมกับเรา ได้ทำงานต่อ หรือชุมชนท้องถิ่นที่ไม่เคยทำงานกับเรา ได้มีจุดร่วมและเริ่มต้นทำงานกับเราได้ โดยทั้งหมด แน่ใจว่าต้องการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่ แต่ที่สุดแล้ว ก็หวังว่าแรงกระเพื่อม จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายต่อไป

ตลอดระยะเวลาหลายปีที่สำนัก 3 ขับเคลื่อนงานโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง เรามุ่งสร้างวัฒนธรรม

ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถใช้ทุนและศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่และสร้างสรรค์ ด้วยการจัดการข้อมูลชุมชนในหลากหลายด้าน รวมถึงกระบวนการสร้างผู้นำให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งถือเป็น 'แก่น' และ 'กลไก' สำคัญในการเอาพื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา อันเป็นหนทางที่จะสามารถพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ภายใต้อัตลักษณ์และตัวตนของชุมชน

นอกจากนี้ ในห้วงปีที่ผ่านมา เรายังพบว่างานที่ดำเนินอยู่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมาย ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งรัฐบาลไทยได้กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศไทย เมื่อมองตรงนี้ เราจะพบว่า จังหวะก้าวและทิศทาง การเดินของเราเป็นสิ่งที่ไม่ใช่แค่ประเทศไทยต้องการ แต่เป็นสิ่งที่โลกใบนี้ต้องการด้วย

งานพัฒนาที่เกิดขึ้น ต้องยกเครดิตให้แก่ทุนดั้งเดิมของชุมชน สิ่งที่สำคัญ 3 ทำ คือการเข้าไปต่อยอดงานที่ชุมชนทำอยู่ โดยสร้างการบูรณาการขึ้นภายใน ทั้งการจัดการคน ข้อมูล แผนชุมชนดั้งเดิม กลวิธีการทำงาน นโยบายสาธารณะ เมื่อมีข้อมูล มีแผน มีเป้าหมาย บวกกับงบประมาณ ก็ทำให้การทำงานนั้นงายขึ้น นอกจากนี้ สำนัก 3 ยังสร้างการบูรณาการร่วมระหว่างองค์กร ซึ่งเวลานี้ได้ลงนามข้อตกลง เพื่อผลักดัน 1 แผน 1 ตำบล ร่วมกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เชื่อว่าน่าจะลดปัญหาความซ้ำซ้อนของข้อมูลลง และส่งผลให้การผลักดันกิจกรรมพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ถึงที่สุดแล้ว สสส. โดยสำนัก 3 ก็ขอเป็นส่วนหนึ่งในการสานต่อเจตนารมณ์ของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่อยากเห็นประชาชนคนไทยมีความสุข สดชื่นสดใส รู้เท่าทันตัวเอง เท่าทันโลก มีทักษะ มีความรู้ในการสร้างชุมชนให้มีความสามัคคี ป้องกันสิ่งชั่วร้ายจากภายนอก เพื่อร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็ง มีสุขภาพที่ดีครบทั้ง 4 มิติ อันได้แก่กาย จิตใจ ปัญญา สังคม และปกป้องรักษาผืนแผ่นดินไทยให้มีความมั่นคงสืบไป

ดวงพร เฮงบุญพันธ์

ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาพภาวะชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

สารบาญ

6 | บทนำ

'สู่ทำก่อน'

14 | ว่ากันเรื่องสุขภาพ

16 | รพ.สต.บ้านท่าก้อน

20 | ตามรอยทฤษฎีใหม่

22 | งามชาวการเกษตร

26 | สัมมาชีพตามวิถีทำก่อน ภาค 1

28 | กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง

32 | กลุ่มพานบายศรี

34 | กลุ่มสานตะกร้าจากเส้นพลาสติก

36 | กลุ่มหน่อไม้ปั่น

38 | กลุ่มเลี้ยงโคกระบือบ้านท่าควาย

42 | ทรัพยากรธรรมชาติ

44 | กลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านท่าควาย

46 | ป่าชุมชนบ้านโพนก้อ

50 | อนุรักษ์พันธุ์ปลา

52 | กินอึมนอนอุ่น

54 | ครอบครว้ไชยเชษฐ

56 | ว่ากันเรื่องสมุนไพร

58 | น้ำกลั่นสมุนไพร

62 | สัมมาชีพตามวิถีทำก้อน ภาค 2

64 | บ้านไล่เตียน

66 | กลุ่มทอผ้าย้อมคราม

70 | เลียงจิ่งหรีด

74 | มั่งและเปล

76 | สวัสดิการดีๆ ที่เรามีให้กับ

78 | กองทุนและสวัสดิการ อปพร.

80 | ชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าก้อน

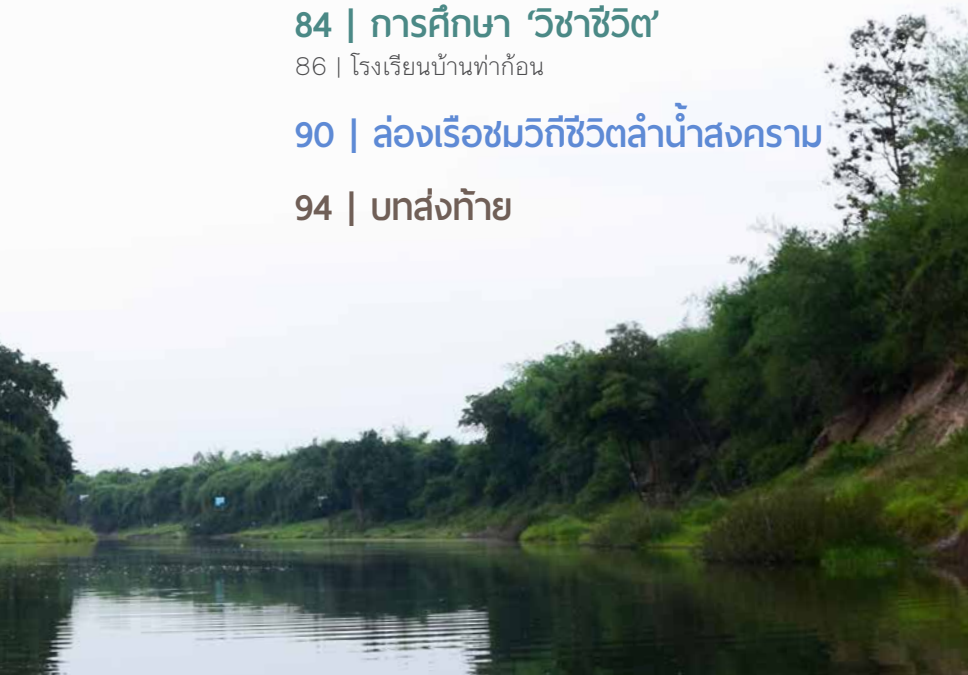
82 | ออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ 3

84 | การศึกษา 'วิชาชีวิต'

86 | โรงเรียนบ้านท่าก้อน

90 | ล่องเรือชมวิถีชีวิตลำน้าสงคราม

94 | บทส่งท้าย

บทนำ

‘สู่ท่าก้อน’

Introduction

ดีใจในคราแรกที่รู้ว่าต้องเดินทางไป
จังหวัดสกลนคร เพราะที่นี่มีสนามบิน และมี
อากาศยานพาณิชย์ให้บริการ แม้มีเที่ยวบิน
ให้เลือกไม่มาก แต่แค่นี้ก็ดีต่อใจและกายแล้ว

ลัดดา พละไกร

ผมเดินทางตอนเช้า รับผิดชอบและตรวจ
กระเป๋าก่อน เมื่อลงมาถึงประตูขาออก ก็พบ
เพื่อนร่วมเดินทางนั่งรอแน่นขนัด เทียวบินนี้
น่าจะมีส่วนโดยสารจองเต็ม เข้าใจว่าคงเดินทาง
กลับบ้านกัน ผมค่อนข้างง่วง เพราะไม่ถนัด
เดินทางตอนเช้า ตามประชาชนที่โตมา
กับอินเทอร์เน็ต คนรุ่นผมหรืออ่อนกว่าผม
มักหลับเอาหลังเที่ยงคืน

สกลนครครั้งแรกจึงเริ่มต้นด้วยความ
ง่วงซึม รอคอยที่จะหย่อนก้นลงเบาะนั่ง
เหมือนทุกครา รถบัสมาจอดเทียบหน้าประตู
ทางออก เพื่อรับผู้โดยสารไปขึ้นเครื่อง
เทียวบินดีเลย์เล็กน้อย ผมหลับไปตั้งแต่
เครื่องยังไม่ทันร้อนขึ้นจากรันเวย์

เพียงหนึ่งชั่วโมงก็ถึงท่าอากาศยาน
สกลนคร ทันทีที่ออกจากเครื่อง ผมเปิด
โทรศัพท์ ข้อความเข้าแจ้งว่า พี่สัญญา-
สัญญา ศิริกุล พยายามติดต่อมา ผมรีบ
โทรกลับ พี่สัญญาบอกว่าไม่ได้ไปรับผม
แต่ไม่ต้องตกใจ เพราะมีตัวแทนไปแล้ว

เมื่อเดินออกจากห้องผู้โดยสารขาเข้า
ผมเห็นใครคนหนึ่งหน้าตาคุ้นดี **รองคิด-
สมคิด ดิษพันธ์** รองปลัดเทศบาลตำบล
ท่ากอนนั่นเอง เขาแนะนำให้ผมรู้จักกับ
ลัดดา พละไกร นายกเทศมนตรีตำบลท่ากอน
พอดีรองคิดมีประชุมที่กรุงเทพฯ นายกฯ
ลัดดาเป็นคนมาส่ง จึงถือโอกาสรีบผมกลับไป
พร้อมกัน โดย **เกรียงศักดิ์ พละไกร** ซึ่งเป็น
ทั้งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่ากอน และ
พ่อบ้านของนายกฯ ลัดดา ช่วยขับรถให้

รองคิด-สมคิด ดิษพันธ์

ระยะทางจากสนามบินสกลนคร ถึง
ปลายทางตำบลท่าก้อน อำเภออากาศอำนวย
อยู่ที่ประมาณ 85 กิโลเมตร นายกษ ภัตตา
เล่าว่า ตำบลท่าก้อนเป็นตำบลชายแดน สุดเขต
ของจังหวัดสกลนคร มีรอยต่อกับตำบลซาง
อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ โดยแบ่งเขตกัน
ที่แม่น้ำสงคราม สำหรับคนตำบลท่าก้อน
ถ้าไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับราชการ แต่เป็นเรื่อง
จับจ่ายใช้สอย หรือพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้อง
เข้าไปอำเภอเซกา เพราะเป็นเมืองเศรษฐกิจ

ฉบับล้น ผอ.เกรียงศักดิ์ พูดถึงเรื่องหนึ่ง
ที่ผมอยากรู้ คือการกินเนื้อหมา เขาอธิบาย
ว่าคนภายนอกเขาไปพูดกันจนเข้าใจผิด
คนสกลนครส่วนใหญ่ไม่ได้กินเนื้อหมา แต่
กระจุกตัวอยู่ในบางพื้นที่ อย่างอำเภอท่าแร่
ด้วยความที่เป็นเมืองท่องเที่ยว ประกอบกับ
คนเวียดนามอพยพเข้ามามาก แต่ทางอำเภอ
ท่าแร่ก็พยายามจัดระเบียบกันอยู่

พูดถึงอำเภอท่าแร่ ผมขออนุญาตเรื่อง
เล่าบางอย่างที่น่าสนใจ ในจังหวัดสกลนคร
ประกอบด้วยคนหลายชนเผ่า อย่างแถบ
อากาศอำนวยที่ผมไป มีกลุ่มญ้อ โย้ย โซ
เป็นชนเผ่าพื้นเมืองที่มีความคล้ายคลึงกัน
ไม่ว่าจะเป็นภาษา วัฒนธรรม หรือการดำเนิน
ชีวิต ส่วนที่อำเภอท่าแร่ กลุ่มคนดั้งเดิมคือ
ญวน ซึ่งมีเชื้อสายมาจากเวียดนาม เดิม
พวกเขาอาศัยอยู่ในเขตเมืองสกลนคร แต่ใน
สมัยรัชกาลที่ 5 ผู้ปกครองเมืองกีดกันศาสนา
คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก กลุ่มคนที่ถือคริสต์
จึงอพยพมาแถบท่าแร่ โดยทุกวันนี้ยังหลงเหลือ
ร่องรอย ทั้งตึกรามบ้านซ่อง ตลอดจน
วัฒนธรรมหลายอย่าง รวมถึงการกินเนื้อหมา
คนที่เคยไปเวียดนามน่าจะผ่านตามาบ้าง

พี่สัญญา-สัญญา สิริกุล

เราแวะกินข้าวระหว่างทาง ผมเลยถือโอกาสพูดคุยต่อ ได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ตำบลท่าก่อนมีพื้นที่กว้างขวางถึง 63 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งนายกฯ ลัดดาบอกว่า ดินดีน้ำดีจนน่าห่วง เพราะน้ำท่วมอยู่เป็นประจำ

ตำบลท่าก่อนประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน คือ บ้านท่าก่อน หมู่ที่ 1 บ้านท่าควาย หมู่ที่ 2 บ้านนาหวาย หมู่ที่ 3 บ้านดอนแดง หมู่ที่ 4 บ้านดอนปอ หมู่ที่ 5 บ้านโพนก่อ หมู่ที่ 6 บ้านท่าควาย หมู่ที่ 7 และบ้านท่าก่อน หมู่ที่ 8 มีประชากรประมาณ 5,100 คน พวกเขาทำเกษตรเป็นหลัก ตามบริบทของพื้นที่ โดยมีพืชเศรษฐกิจหลายชนิด ทั้งข้าว ยางพารา และแตงโม

แน่นอนว่าข้าวยังคงเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก ปลูกกันทุกหมู่บ้าน แต่บ้านท่าควาย ทั้งหมู่ที่ 2

หมู่ที่ 7 และบ้านดอนแดง หมู่ที่ 4 แบ่งพื้นที่ไว้ปลูกยางพารา ส่วนแตงโมนั้นกระจุกลงในเขตบ้านนาหวาย หมู่ที่ 3 นายกฯ ลัดดาบอกว่า คนบ้านนาหวายขยันทำแตงโมกันเป็นลำเป็นสัน ทั้งในที่ดินของตัวเองและที่ดินเช่า

อีกหนึ่งอาชีพที่สำคัญของคนท่าก่อน คือ การเลี้ยงสัตว์ ที่นี้มีวัวและควายจำนวนมาก ด้วยพื้นที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยง มีทุ่งโล่งทั้งในเขตตำบลท่าก่อน รวมถึงเขตตำบลข้างที่ชาวบ้านสามารถจูงวัวควายไปกินหญ้า เมื่อขัดสนก็ขายสักตัวหนึ่ง ได้เงินก้อนมาหล่อเลี้ยงชีวิต

ด้านบริการสาธารณสุข นายกฯ ลัดดา มองว่าตำบลท่าก่อนมีครบทุกอย่าง ทั้งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 3 แห่ง ให้บริการดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้น และในกรณีฉุกเฉินก็มีรถกู้ชีพบริการ 24 ชั่วโมง

พีস্যม-স্যม จันทรแก้ว

ก้อย-เสาวรส บุญชาญ

ส่วนการศึกษาที่นี้มีโรงเรียนประถมศึกษาถึง 5 แห่ง และโรงเรียนมัธยมอีก 1 แห่ง แต่ความที่ตำบลอยู่เขตชายแดน ชาวบ้านจึงมีตัวเลือกมากกว่านั้น บ้างส่งลูกหลานไปเรียนในอำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ บ้างให้ไปที่อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร

“เสน่ห์ของตำบลทำก่อน คือการดำรงวิถีชีวิตดั้งเดิม มีความสุขไปตามครรลองของชีวิต แต่ฝนตกต้องตามฤดูกาล น้ำไม่ท่วมหนักหรือนานนัก ผลผลิตตามเป้า แหล่งน้ำมีปลาราคาพืชผลอย่าโหดร้ายเกินไป ก็เพียงพอ” นายกฯ ลัดดา กล่าว

รถเข้าสู่ตัวอำเภออากาศอันววย ลังเกตได้จากถนนที่กว้างขึ้น แต่วิ่งผ่านช่วงอำเภอไปครู่เดียว ถนนก็หดแคบกลับมาเหลือสองเลนวิ่งสวนกัน ผอ.เกรียงศักดิ์พูดขึ้นว่า เราใกล้มากแล้ว

เหมือนผมเผลอหลับไป ตื่นมาอีกทีตอนรถจอดหน้าอาคารสำนักงานเทศบาลตำบลทำก่อน เป็นอาคารขนาดเล็ก ชั้นเดียว นายกฯ ลัดดาเล่าว่า ตอนทำโครงการตำบลสุขภาพะกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ มีตำบลเครือข่ายมาเรียนรู้ เมื่อกลับไป จึงได้มีโอกาสเดินทางไปเยี่ยม เห็นอาคารของเขาใหญ่โตกว่าที่นี้มาก แต่ทราบได้ที่ปฏิบัติงานได้ ก็อึ้งว่าเพียงพอแล้วงบประมาณท้องถิ่นมีไม่มาก อะไรประหยัดได้ก็ประหยัดกันไป

ผมเดินตามนายกฯ ลัดดาเข้าไปในสำนักงาน พี่สัญญาลุกขึ้นต้อนรับ ผมนั่งพักอยู่ครู่หนึ่ง ก่อนออกเดินทางกัน โดยมี **พีস্যม-স্যม จันทรแก้ว** เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และ **ก้อย-เสาวรส บุญชาญ** เป็นคณะผู้นำทาง...

ว่ากันเรื่องสุขภาพ

Health

โกด์ทั้งสามคนพาผมออกเดินทาง ผม
ขึ้นนั่งบนรถกระบะสี่ประตูของพี่สัญญา
เพื่อตรงไปยังจุดหมายแรก ปรากฏว่าแอร์ยังไม่
ทันเย็นก็มาถึงเสียแล้ว เพราะโรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านท่าก่อนอยู่ติดกับ
สำนักงานเทศบาล

sw.สต.บ้านท่าก้อน

อนุชิต คำภีระ

ตอนที่ผมไปถึงเป็นช่วงสาย รพ.สต. บ้านท่าก้อนจึงเรียกกริบ ไม่มีผู้ป่วยเข้ามาใช้บริการ พี่สัญญาส่งเสียงเรียกหาเจ้าหน้าที่สักพักก็มีคนออกมาต้อนรับ เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ชาย มือไม้เปรอะเปื้อนคราบดำ เข้าใจว่ากำลังซ่อมแซมอุปกรณ์อะไรสักอย่าง แต่ผมไม่ได้ถามต่อ เขาพาเราเข้าบ้านั่งที่ชุดรับแขกภายในอาคาร เมื่อนั่งลงประจันหน้า จึงได้โอกาสแนะนำตัวกัน

อนุชิต คำภีระ เป็นเจ้าพนักงานสาธารณสุขปฏิบัติงาน ผมทราบจากนายภักดิ์ดาแล้วว่า ตำบลท่าก้อนมี รพ.สต. ถึง 3 แห่ง ดูแล 8 หมู่บ้าน อนุชิตจึงเพิ่มเติมให้ว่า สำหรับ รพ.สต.บ้านท่าก้อน รับผิดชอบ 3 หมู่บ้าน คือ บ้านท่าก้อน หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 8 และบ้านนาหวาย หมู่ที่ 3 รวมแล้วมีประชากรในความดูแลมากกว่า 2,000 คน

รพ.สต.บ้านท่าก้อนให้บริการรักษาพยาบาลทั่วไป โดยเปิดทำการตั้งแต่ 8.30-16.30 น. หลังจากนั้นจะมีเจ้าหน้าที่ขึ้นเวรถึง 18.30 น. ส่วนในวันหยุด มีเจ้าหน้าที่อยู่เวร

ตั้งแต่ 9.00-12.00 น. หลังจากนั้นจะ 'on call' หรือโทรศัพท์เรียกหากัน

นอกจากรักษาพยาบาลแล้ว ที่นี่ยังงานทันตกรรม โดยทันตภิบาลจากโรงพยาบาลอากาศอำนวย ตลอดจนคลินิกวางแผนครอบครัว คลินิกฝากครรภ์ และคลินิกเบาหวานความดัน ซึ่งอนุชิตกล่าวว่า การดูแลผู้ป่วยเบาหวานถือเป็นไฮไลต์ของ รพ.สต.บ้านท่าก้อน เพราะมีนวัตกรรมแก้วรวदनวดฝ่าเท้า

เรื่องนี้ต้องเท้าความสักหน่อย รพ.สต.แห่งนี้มีผู้ป่วยเบาหวานในความรับผิดชอบถึงเกือบ 70 คน ซึ่งผู้ป่วยมักมีอาการปวดขาที่เท้า เจ้าหน้าที่ของ รพ.สต.บ้านท่าก้อนจึงช่วยกันคิดนวัตกรรม โดยนำลูกแก้วขนาดเดียวกันมาเทลงบนลูกแก้วแล้วคลึงไปมา วิธีนี้ช่วยเพิ่มการไหลเวียนโลหิตบริเวณเส้นประสาทที่ฝ่าเท้า ทั้งยังช่วยให้ผู้ป่วยผ่อนคลาย ไม่เครียดระหว่างรอพบแพทย์

อนุชิตเสริมว่า ทุกวันศุกร์สุดท้ายของเดือน เป็นคลินิกเบาหวานความดัน ผู้ป่วยจะเข้ามา นั่งรอพบเจ้าหน้าที่ หลังจากเจาะเลือดและ วัดความดันแล้ว ก็มาใช้วันวัตกรรมนี้

ผมถามอนุชิตว่าที่นี่มีแพทย์เข้ามาทำงาน หรือไม่ ได้คำตอบว่าแพทย์จากโรงพยาบาล อากาศอำนวยจะเข้ามาประจำการทุกวันที 5 ของเดือน

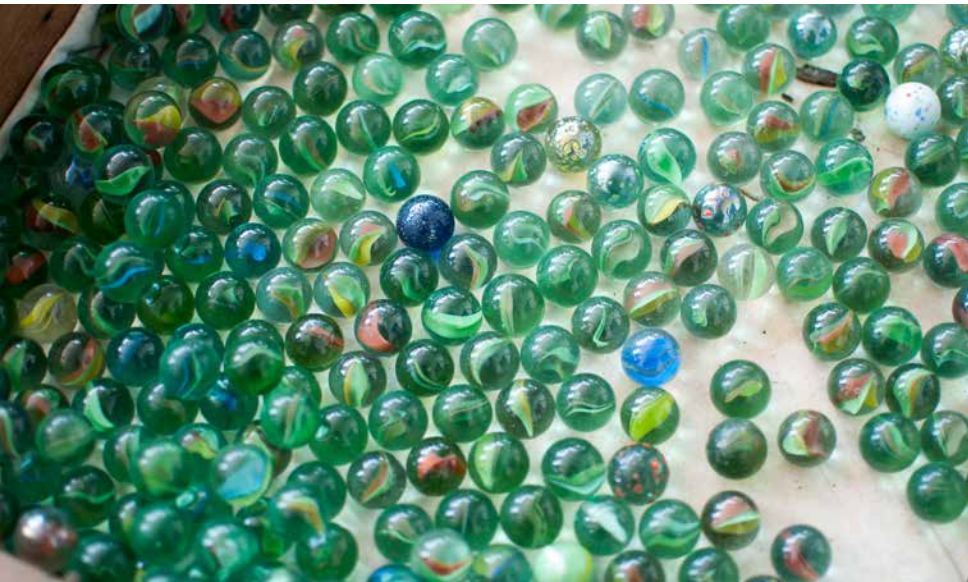
อีกส่วนงานหนึ่งคือคลินิกแพทย์แผนไทย ซึ่งเปิดตามเวลาราชการ โดยมีผู้ช่วยแพทย์ แผนไทย 1 คน ให้บริการนวดประคบ และ ออบสมุนไพร อนุชิตบอกว่า คนต่างจังหวัด ส่วนใหญ่ทำเกษตร ย่อมมีเรื่องปวดเมื่อย สามารถมาใช้บริการกันได้

ไม่เพียงเท่านั้น รพ.สต.บ้านท่าก้อนยังมี งานเยี่ยมบ้าน ซึ่งเจ้าหน้าที่ลงชุมชนกันใน ช่วงบ่าย และทุกวันพุธสุดท้ายของเดือน

เจ้าหน้าที่กายภาพบำบัดจากโรงพยาบาล อากาศอำนวยจะร่วมลงชุมชน เพื่อดูแลคนที่ต้องติดตามผล หรือเคยเข้ารับการรักษา ที่โรงพยาบาลอากาศอำนวย

แล้วที่นี้ห่างจากโรงพยาบาลอากาศอำนวย ก็กี่โลเมตรกัน ผมสงสัย อนุชิตตอบว่าห่างถึง 26 กิโลเมตร แต่ทางเทศบาลตำบลท่าก้อน จัดรถตู้ชีพประจำตำบลท่าก้อนไว้ เมื่อมีเหตุ เจ็บป่วยฉุกเฉิน สามารถโทรศัพท์ไปที่ 1669 หรือเบอร์โทรศัพท์ตรงของศูนย์ ซึ่งชาวบ้าน ส่วนใหญ่มีเบอร์ติดไว้

ผมขอตัวออกมาดูด้านหน้าของ รพ.สต. บ้านท่าก้อน เพื่อเก็บภาพ ขณะที่อนุชิตและ พี่เจ้าหน้าที่ช่วยกันเตรียมวันวัตกรรมแก้วรวด นวดฝ่าเท้าให้ผมลองใช้ เขาบอกว่าไม่ใช่ ผู้ป่วยเบาหวานก็ได้ ผมเลยลองดู เพลินดี เหมือนกันนะ...

ตามรอยทฤษฎีใหม่

New agricultural theory

เมื่อออกจาก รพ.สต.บ้านท่าก้อน ผมถาม พี่ๆ ทั้งสองว่าจุดหมายต่อไปคืออะไร พี่สยาม เอ่ยขึ้นมาคำหนึ่ง 'งมข้าว' ผมฟังแล้วงง เป็นไก่ตาแตก ไม่รู้ว่าคืออะไร แต่เก็บงำ ความสงสัยไว้ก่อน เพราะอีกไม่นานผมก็ได้รู้ ระหว่างทาง ด้วยความที่อากาศร้อนจัด พี่สัญญาจึงแวะจอดที่ร้านค้าภายในชุมชน เต็มน้ำแข็งใสกระติก แล้วแช่น้ำขวดไว้ เพื่อ ดับกระหาย รอบคอบดีเหมือนกัน เห็นอย่างนี้ ผมก็สบายแล้ว ถ่ายรูปเล่นได้...

กรมช่าวการเกษตร

(ขวา) ประวีณา ชันสำราญ

เรามารถึงบ้านนาห้วย หมู่ที่ 8 แต่เลยโซนหมู่บ้านไปยังพื้นที่เกษตร พี่สยามบอกว่า แถวนีปลูกพืชไร่ โดยมีพืชเศรษฐกิจสำคัญสองอย่าง คือแตงโม และอ้อย เราไปที่แปลงเกษตรแปลงหนึ่ง ด้านหน้ามีป้ายติดไว้เด่นชัด ‘งมชาวกรเกษตร’

งมอยู่ในที่ ผมดูพื้นที่โดยรอบ ที่นี่เหมือนสวนป่ากลางทุ่งโล่ง เดินชมได้ครู่หนึ่ง พี่สยามก็แนะนำให้รู้จักกับเจ้าของ ซึ่งเป็นผู้หญิงบุคลิกท่าทางและการแต่งตัวนั้นละม้ายคล้ายคนเมือง แต่วันนี้เธอเป็นเกษตรกร

ประวีณา ชันสำราญ เธอแนะนำตัวเองพร้อมทั้งแนะนำชื่อเล่น **พอลล่า** เมื่อเห็นผมมีท่าทางไม่เชื่อ เจ้าตัวจึงอธิบายว่า เธอชื่อพร เป็นลูกหล้า หรือลูกคนสุดท้ายเลยเป็นพอลล่า ด้วยประการฉะนี้

ลูกส่งลูกชนเรียกว่ากินขาดสำหรับเกษตรกรไฟแรง ผมเลยให้พี่พอลล่าช่วยไขข้อสงสัยถึงคำว่า ‘งมชาว’

งมชาว เป็นภาษาพื้นบ้าน แปลว่าทำไปเรื่อยๆ ไม่มีจุดมุ่งหมาย อะไรแบบนั้น นั่นเป็น

ชื่อที่เธอคิดในตอนแรก ผิดกับตอนี้ที่มีจุดมุ่งหมายเด่นชัด

บนพื้นที่ 70 ไร่ซึ่งพี่พอลล่ากับพี่สาวรับช่วงจากพ่อแม่ ทั้งสองตัดสินใจแบ่งพื้นที่ 10 ไร่มาทำสวนป่า ส่วนที่เหลือเป็นที่นา ผมมองเห็นพื้นที่โล่งอยู่ท้ายสวนป่า พี่พอลล่าบอกว่ากำลังสร้างบ้านหลังเล็กไว้พักค้างแรม

พี่พอลล่าเพิ่งกลับมาอยู่บ้านได้ 3 ปีก่อนหน้านี้เคยทำโรงพิมพ์อยู่กับพี่สาวในกรุงเทพฯ แล้วไปทำกิจการร้านต้นไม้ที่จังหวัดชลบุรี ต่อด้วยร้านกาแฟที่จังหวัดระยอง กระทั่งถึงจุดอิ่มตัวและค่าเช่าเริ่มแพงเกินความคุ้มค่า จึงเดินทางกลับบ้าน

ช่วงแรกที่พอลล่าได้ยินคำว่า 1 ไร่ 1 แสน และเห็นว่าตัวเองมีพื้นที่หลายไร่ จึงลองทำดู แต่พบว่าทำได้ยาก เลยปรับเป็นเกษตรผสมผสาน คิดแล้วทำทันที

“ตอนนั้นที่ใหม่มาก ปลูกมะนาว ใส่ทั้งปุ๋ยใส่ทั้งยา เพราะเจอโรคพืชหลายตัว แกรมพื้นที่ลุ่ม น้ำท่วมอีก เริ่มรู้สึกแล้วว่าเรา

มาผิตทาง เลยอดั้งหลักใหม่ หันมาอินทรีย์ แล้วเริ่มปลูกพืชพื้นถิ่น อย่างต้นไผ่ กล้วย อย่างน้อยเก็บกินได้” พี่พอลล่าเล่า

ท่าแบบขยับทีละน้อยตามกำลังของ ครอบครัว จนป่าฟื้นขึ้นทีละนิด และสังเกตเห็น เติบโตออก แสดงว่าพื้นที่ชุ่มชื้น จึงทำเชื้อเห็ดเพิ่ม โดยนำสปอร์เห็ดมาปั่นใส่เข้าไปรดไว้ แถมนอนนี้ยังเริ่มลงผักหวานป่า

จุดมุ่งหมายของพี่พอลล่า คือเปลี่ยนพื้นที่ เป็นเกษตรเชิงท่องเที่ยว ตอนนี้อยู่ในช่วง ทอยยอดดอกกระเจียว โดยเลือกพันธุ์ ที่เก็บดอกกินได้ ต่างจากที่ปลูกในชัยภูมิ อีกไม่นานพี่พอลล่าจะมีทุ่งดอกกระเจียวใน สวนป่าหน้าบ้าน

รุ่นใหม่แบบนี้ ความรู้ส่วนใหญ่มาจาก เพชบุ๊คและไลน์ โดยพี่พอลล่าขอเป็นเพื่อนกับ เกษตรกรจำนวนหนึ่ง เพื่อปรึกษาปัญหาและ แลกเปลี่ยนความรู้กัน

ผมถามพี่พอลล่าว่า ได้ความรู้จากคู่มือ ด้วใหม่ ปรากฏว่าคำตอบคือคู่มือวิชาการ เกินไป ไม่นัดนี้ พุดคุยแลกเปลี่ยนกันง่ายกว่า ด้วตรงจุดกว่ามาก

เมื่อถามถึงรายได้ พี่พอลล่ากล่าวว่า ตั้งแต่ทำมายังไม่มียาได้แบบที่เป็นตัวเงินมา อยู่ในมือ แต่ถ้านับการลดรายจ่ายเป็นรายได้ ก็ถือว่าได้มาพอสมควรแล้ว ทั้งมีกินใน ครอบครัว มีแจก และมีแลกเปลี่ยนกับคนที่ เข้ามาในสวนป่า

สำหรับโครงการต่อไป พี่พอลล่าเตรียม

ขุดเจาะน้ำบาดาล ทำระบบธนาคารน้ำใต้ดิน เพราะศึกษาความเป็นไปได้แล้วน่าจะลอง แต่ ต้องขุดลึก 7-8 เมตร ซึ่งน่าจะเริ่มทำได้ปีหน้า ส่วนปีนี้ขุดไม่ทันแล้ว ผ่นมาเร็วเหลือเกิน

ผมเห็นขุดน้ำหมักจุลินทรีย์ พี่พอลล่า อธิบายว่า ป่าธรรมชาติมีจุลินทรีย์อยู่ แล้วพอดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครเข้ามาช่วยวิจัย ประกอบกับสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี (สวทช.) เข้ามาให้ความรู้ จึงได้จุลินทรีย์จาวปลวกมาใช้ วิธีทำคือเก็บ รังปลวกในดินมาหมักกับข้าว เพียง 2 วันก็ เกิดราขาว หมักครั้งแรกแค่ครั้งเดียว แล้ว ครั้งต่อไปใช้ต่อเชื้อเอา โดยจุลินทรีย์นี้ช่วย ย่อยสลาย สังเกตจากชีวิตของปลวกที่กินไม้ ในตัวจึงน่าจะมึะไรช่วยย่อยสลาย

นอกจากนี้ ยังมีจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง โดยซื้อหัวเชื้อมา แล้วใช้ไข่ไก่เนาต่อเชื้อ จุลินทรีย์ตัวนี้ดักกินคาร์บอน ช่วยเร่งการ ย่อยสลายได้ดีกว่ากากน้ำตาล เพียงนำไป เจือจางกับน้ำสะอาดก็ใช้ได้

พี่พอลล่าเสริมว่า สิ่งที่ตัวเองทำคือการ ทดลอง หยิบจับทำไป อาจไม่มีความรู้ทาง วิชาการแน่นเป๊ะ แต่ค่อยๆ เรียนรู้ไปทีละนิด ทีละหน่อย ทำได้เท่าที่ทำได้ ส่วนเรื่องรายได้ ยัง ไม่ได้คิดถึง เพราะทุกวันนี้ก็แทบไม่ได้ใช้เงิน

ยกเว้นแต่บ้านหลังน้อยที่กำลังทำ เมื่อ เสร็จแล้วคงมีความสุขน่าดู พี่พอลล่าถามผม เดินชมสวนป่ารมรื่น แดดแรงภายนอกทำอะไร ที่นี้ไม่ได้จริงๆ...

ล้มมาชีพตามวิถีทำก่อน ภาค 1

Honest livelihood part I

ล่อหมุนอีกครั้ง ไกด์ทั้งสามพาผมเดินทาง
กลับไปที่บ้านท่าก้อน หมู่ที่ 1 เพื่อเยี่ยมชม
กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง โดยก้อยบอกกับผมว่า
จะพาไปเที่ยวงานแต่งงานของคนที่นี่ ก่อนไป
กินข้าวกัน พี่สัญญาเลยต่อให้ว่าจะพาไป
กินข้าวที่ต่างจังหวัด...

กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง

สมใจ โพชะราช

ที่ทำการของกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองอยู่ริมทาง สัจจรไปมาสะดวก เป็นบ้านของ **สมใจ โพชะราช** สมาชิกกลุ่ม ผมมาถึงแล้วเสาะหาจุดทิ้งตัวลงนั่ง สักพัก **กฤติกา ไชคำ** ประธานกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองก็ข้ามถนนจากบ้านฝั่งตรงข้ามมาสมทบ

ที่สมใจบอกว่า วันนี้สมาชิกไม่ค่อยว่างกันเลยมารวมกันไม่มาก ผมตอบว่าไม่เป็นไร เพราะมาแบบจู้จี้เอง แต่ยังไม่ทันขาดคำ ก็มีอีกหนึ่งคนตามมาสมทบ

คนถื่นนี้ดั้งเดิมทอผ้ากันทุกบ้าน ผมเข้าใจไม่ผิดเพี้ยนนัก แต่ด้วยภาระงานในภาคเกษตรกรรม ประกอบกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป คนเริ่มทอผ้ากันน้อยลง แต่ยั้งดีที่ส่วนหนึ่งรวมกลุ่มกันทำ อย่างน้อยก็เป็นอาชีพเสริม

ที่สมใจย้อนอดีตให้ฟังว่า กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 2545 โดยพัฒนาชุมชน และ อบต.ทำกอน (เพ็งยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลทำกอนในปี 2556) มา

สนับสนุนให้ตั้งกลุ่มขึ้น เพื่อพัฒนาไปสู่การสร้างรายได้

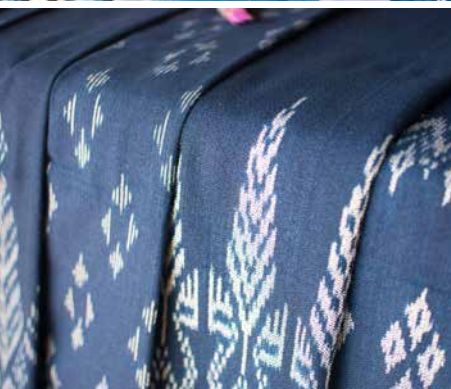
สมาชิกของกลุ่มต่างเป็นแม่บ้าน มารวมกลุ่มกัน 20 คน ลงหุ้นคนละ 100 บาท โดยในเวลานั้น กลุ่มได้รับการสนับสนุนเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์

ช่วงแรกสมาชิกมารวมกันทอในที่ทำการของกลุ่ม เมื่อรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะของตนเองแล้ว จึงเริ่มนำของกลับไปทำที่บ้าน ด้วยส่วนใหญ่ทอผ้าเป็นอาชีพเสริมเท่านั้น

ผมมองไปยังจุดวางผลิตภัณฑ์ ใส่เรียงดูทีละอย่าง มีทั้งผ้าชิ้น ผ้าขาวม้า ผ้าคลุมไหล่ โดยวัตถุดิบหลักคือฝ้าย

“แต่เดิมเราปลูกฝ้ายเอง วันนี้ไม่มีคนปลูกแล้ว ซื้อเส้นสำเร็จมาทำ” ที่สมใจพูดราวกับอ่านความคิดผมออก

สมาชิกทุกคนจะเบิกฝ้ายจากกลุ่มไปทอแล้วนำมาส่งเพื่อให้กลุ่มจัดจำหน่าย เมื่อได้เงินก็นำมาหักต้นทุน ก่อนแบ่งกำไรให้สมาชิก

“แล้วผ้าไหมล่ะครับ” ผมถาม
แม่กฤติกาตอบว่า โชนบ้านนี้ไม่มีไหม
ผมพยักหน้ารับ แล้วเดินเข้าไปดูผ้าระยะ
ประชิด เห็นลวดลายสารพัด เลย์ชกยาก็รู้ว่า
มีลายประจำถิ่นกับเขาไหม

“ของสกนคร ต้องลายสะเกิดธรรม แต่
ของกลุ่มเรา ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
เข้ามาร่วมออกแบบลายประจำถิ่นให้ เป็น
ลายปลายอน” แม่กฤติกาพูดพลางหยิบลาย
ปลายอนให้ผมดู

สำหรับราคาของผลิตภัณฑ์นั้นค่อนข้าง
หลากหลาย ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของ
ลวดลาย และความหนาของผ้า อย่างผ้าชิ้น
ราคาตั้งแต่ 300-1,200 บาท ผ้าขาวม้าอยู่ที่
60-70 บาท ส่วนผ้าเช็ดมือ 3 ผืน 100 บาท
และเท่าที่ผมเห็น กลุ่มยังนำผ้าทอมาแปรรูป
เป็นสินค้าอื่น เช่น กระเป๋าสะพาย กระเป๋า
สตางค์ เป็นต้น

นอกจากผลิตภัณฑ์ผ้า ทางกลุ่มยังมี
ผลิตภัณฑ์เสื่อกกจำหน่ายด้วย โดยไม่ต้องไป
ซื้อวัตถุดิบที่ไหน เพราะมีปลูกอยู่ตามบ้าน

และขึ้นอยู่ตามหัวไร่ปลายนาก็มีแรง มีความ
ขยัน ก็สามารถสร้างรายได้จากรอบตัว

แม่กฤติกาเล่าต่อไปว่า ในช่วงหลัง กลุ่ม
มีเงินทุนหมุนเวียนพอสมควร ไม่ได้เอาไป
ซื้อของทั้งหมด จึงนำเงินมาปล่อยยืมกันในหมู่
สมาชิก เป็นเงินกู้ระยะ 3 เดือน คินตันและดอก
พร้อมกันครั้งเดียว โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 2
ต่อเดือน

ผมถามทั้งสองว่า กลุ่มลำเลียงสินค้า
เหล่านี้่ออกสู่ตลาดทางไหนบ้าง พี่สมใจช่วย
ตอบว่า ส่วนใหญ่แม่ค้าเดินทางมาดูที่กลุ่ม
โดยคนที่ เป็นลูกค้าประจำจะสั่งสินค้าที่
ต้องการเข้ามา จากนั้นกลุ่มจึงมอบหมายให้
สมาชิกผลิตไว้

นอกจากเงินที่ได้หลังการขายแล้ว กลุ่ม
ยังจ่ายปันผลเมื่อครบหนึ่งปีด้วย แต่ช่วงนี้
เข้าเดือนพฤษภาคมแล้ว แกมฝนมาเร็ว
สมาชิกส่วนใหญ่จึงวุ่นอยู่กับการเตรียมทำนา
ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนบ้านนี้ โดยที่นี้ทำนากัน
ปีละ 2 รอบ อย่างพี่สมใจนี่ เพิ่งกลับจากนา
เพื่อมาพูดคุยกับผมเลย...

กลุ่มพานบายศรี

อติยา สุวรรณจันทร์

จากบ้านท่าก้อน หมู่ที่ 1 ผมเดินทางมายัง หมู่บ้านคูแฝด คือบ้านท่าก้อน หมู่ที่ 8 เพื่อ ไปเยี่ยมบ้านของ ยอด ชินปัญญา ซึ่งลูกสาว ของเขากำลังจะแต่งงาน เธอเป็นสมาชิก กลุ่มพานบายศรี งานนี้เลยได้เพื่อนๆ มาช่วย เตรียมงาน

งานจริงคือพุงนี้เข้า วันนี้เป็นวันเตรียมงาน แต่บรรยากาศคึกคัก ดนตรีจัดเต็ม รวมถึง อาหารและเครื่องดื่ม ขณะเดียวกัน กลุ่มพานบายศรีรุ่นอยู่กับการทำพานเพื่อใช้ประกอบพิธี พวกเธอปูผ้าใบบนลานดิน นั่งกระจกรวมตัวกัน ไม่พูดไม่จา ผมทิ้งตัวลงนั่งที่โต๊ะ ก้อยซึ่งเป็น คนหมู่ที่ 8 จัดแจจยกน้ำมาเสิร์ฟด้วยตัวเอง

ผมคุยกับ อุลัย สุวรรณจันทร์ ประธาน กลุ่มพานบายศรี เธอเล่าว่าลูกกลุ่มมาจาก บ้านท่าก้อน ทั้งหมู่ที่ 1 และ 8 มีทั้งหมด 10 คน แต่ทำจริงจังอยู่ 6 คน ส่วนคนที่ไม่มานั้น ไม่ใช่ว่าไม่อยากทำ แต่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ที่อายุ มากแล้ว

พูดถึงพานบายศรี พี่อุลัยอธิบายว่า ส่วนใหญ่ใช้ในงานบวสรวง งานมงคลสมรส งานบวช โดยเป็นเครื่องพิธีตามประเพณี มาแต่โบราณ นอกจากพานบายศรีแล้วยังมีพานพุ่มสำหรับไหว้พระ หรือเป็นเครื่อง

สักการะบรรพบุรุษ

ความที่สินค้าเป็นงานทำมือ และใช้วัสดุ อย่างใบตอง เมื่อมีงานเข้ามา กลุ่มจึงรวมกัน ครั้งหนึ่ง เหมือนอย่างที่ผมเห็นวันนี้

กลุ่มของพี่อุลัยรับจ้างทำพานบายศรี ตามสั่ง แล้วแต่เจ้าภาพว่าต้องการขนาดไหน ราคามีตั้งแต่ 700 บาท 1,000 บาท และ 1,500 บาท ถ้าใช้ในงานบวสรวงจะใหญ่ หน่อย อย่างน้อย 7-9 ชั้น แต่สำหรับงานของ ลูกหลานคนในกลุ่มแบบนี้ สมาชิกเอาแรงมา ช่วยกัน โดยไม่เรียกร้องค่าตอบแทน

งานแต่งงานแบบนี้ต้องมีพานบายศรี วางประกอบพิธี เข้าชุดกับเครื่องขัน 5 มี เครื่องไหว้ โดยเชิญหมอพรหมณ์มาทำพิธี ช่วงเช้าหรือช่วงเย็นแล้วแต่ฤกษ์

พี่อุลัยบอกว่างานมีเข้ามาเรื่อยๆ แต่ ในฤดูฝนค่อนข้างเงียบ เพราะคนส่วนใหญ่ ไม่จัดงาน ผิดกับช่วงต้นปีและปลายปี ที่คน นิยมทำบุญ หรือจัดงานแต่งงาน

ผมดื่มน้ำส้มดับกระหาย นั่งดูกลุ่ม พานบายศรีทำงานอยู่ครู่หนึ่ง ก่อนขอเก็บภาพ ทุกคนเป็นที่ระลึก เจ้าภาพงานชวนผมมา กินข้าวเย็นที่งาน อันนี้ต้องแล้วแต่ผู้นำทาง ทั้งสามคน...

กลุ่มสานตะกร้าจากเส้นพลาสติก

วันนี้อากาศร้อนเป็นพิเศษ ร้อนจนพี่สัญญา
ทำนายว่าคืนนี้อาจจะมีฝน

รถเข้ามาจอดที่ร้านค้าชุมชนของบ้าน
ท่าก้อน หมู่ที่ 8 ก็แอบบอกว่าที่นี่เป็นจุดวาง
สินค้าของกลุ่มสานตะกร้าจากเส้นพลาสติก
ส่วนที่ทำการกลุ่มจริงๆ อยู่ที่บ้านโพนก้อ
หมู่ที่ 6 แต่ช่วงนี้เตรียมทำนากันแล้ว จึง
ไม่ค่อยได้รวมตัวกัน

กระนั้นก็ยังดี **ปริศนา สิทรม** หนึ่งใน
สมาชิกกลุ่มที่ปลื้มตัวมาพบกัน เธอนั่งรออยู่
หน้าร้านค้าแล้ว ตอนที่ผมไปถึง

หน้าร้านค้ามีกระเป่าสานจากเส้นพลาสติก

วางกองรวมกันอยู่ ปริศนาซึ่งน่าจะอายุรุ่นราว
คราวเดียวกับผม เปิดฉากเล่าว่าบ้านโพนก้อ
เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในหมู่บ้าน
จึงมีกลุ่มอาชีพหลายกลุ่ม อย่างกลุ่มของ
พวกเธอนั้น มีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนา
ชุมชนจังหวัดสกลนคร เข้ามาสนับสนุนการ
รวมกลุ่ม โดยจัดหาวิทยากรมาสอนวิชาให้

“เริ่มต้นจากการสานเล่น สนุกดี แต่ทำ
เรื่อยๆ ก็เริ่มมีสินค้า เลยนำมาวางขายใน
ตำบล” ปริศนากล่าว

ส่วนต้นทุน ปริศนาบอกว่าต่างคนต่างซื้อ
เอง โดยวัสดุดิบหลักอย่างเส้นพลาสติก จะ

ปริศนา สิริพรหม

ฝากกันไปซื้อในอำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งอยู่ติดกับตำบลท่าก้อน และเมื่อผลิดชิ้นงานเสร็จแล้ว คอยนำมารวมกันขายเวลาเทศบาลมีงาน ขณะที่บางคนก็นำไปฝากวางที่ร้านค้าชุมชน

ผมถามปริศนาว่า ราคาใบหนึ่งตกเท่าไรกัน “แม่ค้าที่ร้านจะตั้งราคาบวกเพิ่มจากเจ้าของนิดหน่อย ราคาตั้งแต่ 50-400 บาทแล้วแต่ขนาด ตลอดจนรายละเอียดของแต่ละใบ” ปริศนาตอบ

อย่างที่ผมเห็นนี้ เป็นสินค้าในสต็อกปริศนาแล้วว่าช่วงนี้ชาวบ้านไม่ค่อยมีเวลาสาน

เพราะวุ่นอยู่กับไร่มันสำปะหลัง อย่างตัวเธอก็ทำทั้งนาและพืชไร่ แม้ทำกระเป่าสานจะได้กำไรดี แต่ยังไม่ดีพอให้ทำงานเกษตรไว้เบื้องหลัง

ตอนนี้จึงอาศัยขายของที่มืออยู่เดิมไปก่อน กระนั้นถ้ามีคนสั่งเข้ามามาก ทางกลุ่มจะแบ่งงานกัน ยอมสละเวลาหลังเลิกงานประจำมาผลิตสินค้า

ผมบอกไปว่า งานแบบนี้ต้องใช้เวลาลายตา และต้องมีสมาธิ กว่าจะได้กระเป่าสานแต่ละใบนั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย...

กลุ่มหน่อไม้ปั่น

วิชัย พรหมภา

จากบ้านท่าก้อน หมู่ที่ 8 เราเดินทางต่อมายังบ้านท่าควาย หมู่ที่ 2 เพื่อมาดูอีกอาชีพหนึ่งของคนท่าก้อน

ศาลาอเนกประสงค์บ้านท่าควายอยู่ติดกับบ้านของ **วิชัย พรหมภา** ประธานกลุ่มหน่อไม้บับ หลังจากแนะนำตัวกันแล้ว ผมถามหาหน่อไม้ต่อทันที แต่พอวิชัยตอบว่า ช่วงนี้ยังไม่ถึงฤดูการผลิตของกลุ่ม ผมเลยต้องเปลี่ยนจากหน่อไม้เป็นแห้ว

เรามาตั้งคุยกันที่ศาลาอเนกประสงค์ กลุ่มนี้เริ่มก่อตั้งและดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2556 ช่วงบุกเบิกมีสมาชิก 12 คน แต่วันนี้มีเพิ่มเป็น 25 คนแล้ว

พอวิชัยกล่าวว่า ต้องขอบคุณเทศบาลตำบลท่าก้อนที่มอบเงินสนับสนุนตอนเริ่มต้นให้ 15,000 บาท เงินทุนนี้กลุ่มนำไปซื้อบับ บัดกรี สังกะสี และหน่อไม้สดจากชาวบ้าน

สำหรับวิธีการผลิตนั้นไม่ยาก แต่ต้องเชี่ยวชาญเรื่องเครื่องไม้เครื่องมือ เริ่มจากนำบับที่ซื้อมาไปล้าง ตากแดดไว้ 3 วัน ส่วนหน่อไม้สดให้นำไปต้ม ปอกเปลือกออก และล้างทำความสะอาด ขั้นตอนก็นำหน่อไม้ 13 กิโลกรัมใส่ในบับ เติมน้ำลงไปจนเต็ม แล้วนำขึ้นต้มให้เดือดประมาณ 10 นาที เมื่อยกลงมาให้บัดกรีปิดปากบับทันที จากนั้นทิ้งไว้จนเย็น และทำความสะอาดตัวบับ เพื่อเก็บเข้าสต็อกรอขาย

ช่วงเริ่มต้น สมาชิกกลุ่มต่างช่วยกันนำไปขายที่ตลาด แต่เวลานี้ มีพ่อค้าแม่ค้ามารับซื้อถึงบ้าน โดยกลุ่มจำหน่ายให้ในราคาบับละ 500 บาท

“แต่เชื่อไหม ตอนแรกขายแค่ 250 บาท เท่านั้น เวลาไม่กี่ปี ต้นทุนขยับเร็วมาก”

พอวิชัยบอก

ผมถามต่ออีกว่า แล้วหน่อไม้ในบับ คนนิยมนำไปทำอะไรบ้าง พอวิชัยตอบว่า ทำยากได้ ต้มแกงกืด ที่สำคัญคือเก็บได้นาน อย่างพอวิชัยเคยเก็บไว้ถึง 3 ปี พบว่าหน่อไม้ข้างในยังสวย ไม่เสีย ลูกค้าส่วนใหญ่จึงเป็นแม่ค้าข้าวแกง ตัดปัญหาเรื่องหน่อไม้ขาดช่วงนอกฤดู

แน่นอนว่ารอบการผลิตอยู่ในช่วงฤดูฝน คือเดือนมิถุนายนไปจนถึงเดือนสิงหาคม ซึ่งเป็นช่วงที่หน่อไม้ออกมาก

กลุ่มหน่อไม้บับรวมตัวกันที่ศาลาอเนกประสงค์ ซึ่งด้านหลังมีที่ก่อไฟพร้อมพวกเขานัดกันเดือนละ 2 ครั้ง หรือเดือนละครั้ง แล้วแต่ว่ามีหน่อไม้ให้ผลิตหรือไม่ โดยสมาชิกบางคนมีส่วนร่วมในการหาหน่อไม้สดมาขาย และบางคนมาร่วมแปรรูป อย่างเป็นปีที่แล้วทำสต็อกได้ 60 บับ

ถ้าไรจากการขายหน่อไม้ กลุ่มนำมาแบ่งกันในหมู่สมาชิกร้อยละ 50 เก็บเป็นทุนสะสมร้อยละ 20 และเป็นเงินสาธารณประโยชน์อีกร้อยละ 30

ผมสงสัยคำว่าสาธารณประโยชน์ พอวิชัยจึงขยายความว่า กลุ่มมาใช้ศาลาอเนกประสงค์ก็ต้องแบ่งคืนให้หมู่บ้านบ้าง

ปัจจุบันกลุ่มมีทุนสะสมมากถึง 50,000 บาท โดยเก็บไว้ผลิตหน่อไม้บับเป็นหลัก แต่ในอนาคตอาจมีกิจกรรมต่อยอด ไว้ถึงวันนั้นพอวิชัยจะอัปเดตเรื่องราวให้ผมฟัง

ส่วนที่ผมได้ดูวันนี้ เห็นจะมีแต่เครื่องมือในการทำ และร่องรอยการผลิตของปีก่อน ผมเดินดูพาลงคิดในใจว่า อย่างน้อยก็ไม่แพ้เสียทีเดียว...

กลุ่มเลี้ยงโคกระบือบ้านท่าควาย

ยังคงมีเรื่องราวที่บ้านท่าควายให้ติดตาม
กันต่อ เพียงแต่ต้องขยับไปอีกจุดหนึ่งของ
หมู่บ้าน ซึ่งพี่สยามบอกว่าเป็นที่ทำการ
ของกลุ่มเลี้ยงโคกระบือบ้านท่าควาย

ระหว่างทาง พี่สยามเล่าให้ฟังว่า ที่ตำบลท่าก้อนยังเลี้ยงโคและกระบืออยู่มากมากเสียจนผมไม่เคยเห็นจากที่ไหน โดยส่วนใหญ่จะข้ามเขตไปเลี้ยงในอำเภอเสก เพราะมีที่นาดี น้ำท่วมอยู่เสมอ ตกเย็นจึงกลับเป็นกองทัพ ผุนตลบฟุ้งไปหมด เตียวตอนเย็นจะพาผมไปสังเกตการณ์ที่ลำน้ำสงคราม ควายจะว่ายน้ำจากฝั่งอำเภอเสก กลับมายังตำบลท่าก้อน

โคหรือวัว กระบือหรือควาย เรียกแบบบ้านๆ ง่ายต่อความเข้าใจ พี่สัญญาจอร์จริมทาง ผมเห็นชายสองคนมานั่งรออยู่ก่อนแล้ว

ที่ทำการไม่มีหลังคา มีเพียงโต๊ะหนึ่งตัว แก้อีว้างเรียงไว้ข้างๆ มีโรงเก็บฟางอัดก้อน ผมนั่งลงบนแก้อีว้าง ตามคำเชิญของ **กมล อุทุม** กับ **รวมพล บุญแฮด** ประธานและรองประธานกลุ่มเลี้ยงโคกระบือบ้านท่าควาย อากาศยังคงร้อนจับจืดจับใจ จนผมต้องหยิบน้ำเกลือแร่สี่เหล็องสดมาดื่มชดเชยเหงื่อที่เสียไป

พอกมลเริ่มต้นเล่าว่า เดิมในหมู่บ้านมีวัวควายมาก ชีวชีควายเกรอะเกลื่อนถนนหนทางไปหมด แต่แล้วก็เกิดความเปลี่ยนแปลง

ในปี 2547 ตำบลเริ่มปลูกยางพารา ทำให้พื้นที่เลี้ยงสัตว์ลดลง ชาวบ้านเริ่มทยอยขายวัวขายควายทิ้ง

ผมถามพอกมล ที่ว่าลดลงนั้น ถ้านับเป็นตัวนี้จากที่ตัวเหลือกี่ตัว

“หนึ่งครอบครัว เมื่อก่อนเลี้ยงกัน 40-50 ตัว ตอนนี้เฉลี่ยไม่เกิน 5 ตัว” พอกมลตอบ ได้ฟังดังนั้น ก้อยจึงพูดขึ้นว่า เมื่อก่อนเธอก็เลี้ยง แต่พอเข้าเรียนมหาวิทยาลัยก็ขายหมด

ประธานกลุ่มเล่าต่อไปว่า ด้วยความรู้จักกับคนในสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสกลนคร ซึ่งให้คำแนะนำเรื่องการรวมกลุ่มพอกมลเลยไปชักชวนคนบ้านท่าควาย ทั้งหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 7 จนรวมตัวกันได้ 125 คน ก่อตั้งเป็นกลุ่มเลี้ยงโคกระบือบ้านท่าควาย ตั้งแต่วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2550

ที่รวมพลช่วยเสริมว่า ทุกคนลงเงินกันคนละ 100 บาท รวมเป็น 12,500 บาท และเริ่มทำกิจกรรมกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสกลนคร กระทั่งได้โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริมา

กมล อุปทุม

รวมพล บุญแฮด

เริ่มต้นกลุ่มได้รับโคแม่พันธุ์พระราชทานจำนวน 25 ตัว เมื่อเดือนกันยายน 2552 โดยสมาชิกทั้ง 125 คนจับฉลากกันว่าใครจะได้ไปเลี้ยง แต่โคตัวหนึ่งตายระหว่างการขนส่ง ทำให้มีผู้เลี้ยงรุ่นแรกจำนวน 24 คน

ต่อมาในวันที่ 23 มีนาคม 2553 กลุ่มได้รับโคแม่พันธุ์พระราชทานจำนวน 50 ตัว สมาชิกที่เหลือจึงมาจับฉลากกันใหม่ และเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2553 กลุ่มได้รับโคแม่พันธุ์พระราชทานอีก 51 ตัว เป็นอันครบตามจำนวนสมาชิก

หมกถามทั้งสองเรื่องระเบียบที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสกลนครให้ไว้ ฟอกมลอธิบายว่า ทางสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสกลนครมีระเบียบในการส่งคืน คือให้เกษตรกรเลี้ยงโคแม่พันธุ์จนตกลูก เมื่อคลอดลูกตัวแรก ให้เลี้ยงดูลูกโคจนมีอายุ 1 ปี 8 เดือน หากลูกโคเป็นตัวเมีย ให้กลุ่มจัดสรรให้แก่ชาวบ้านคนอื่นต่อไป แต่ถ้าเป็นตัวผู้ ให้ส่งลูกโค หรือเงิน 5,000 บาท คืนแก่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสกลนคร

จนถึงเวลานี้ ทางกลุ่มเลี้ยงโคกระบือบ้านท่าควายทำตามเงื่อนไขได้เกือบครบถ้วนแล้ว ฟอกมลกล่าวว่า เมื่อสิ้นสุดโครงการทางกลุ่มตั้งใจจะทำเรื่องขอโครงการโคเนื้อพันธุ์บราห์มัน เพื่อนำมาผสมกับพันธุ์ชาโรเลส์ เริ่มบ่ายแล้ว พี่รวมพลบอกว่า ปกติชาวบ้านจะเริ่มปล่อยโคกระบือออกจากคอกตอน 10.00 น. และทยอยพากลับเข้าคอกช่วงประมาณ 15.00 น. โดยนำฟางมาวางกองให้กินต่อ

ก้อยยอมรับว่าเสียดาย ตอนที่เธอขายไปนั้นราคาไม่ดี ผิดกับตอนนี้ พี่รวมพลจึงขยายความให้ว่า ช่วงนี้ราคาขึ้นตลอด ถ้าตัดสินใจขาย คนที่นี้จะเรียกพ่อค้ามาตีราคาอ่านน้ำหนักโคกัน โดยราคาตัวหนึ่งอยู่ที่ 35,000-40,000 บาท ยิ่งถ้าเป็นช่วงเทศกาล ราคายิ่งขยับสูง

ฟอกมลเสริมว่า ถ้าคนในชุมชนจะใช้เงินก้อน ก็ขายกัน ก่อนเดินนำผมไปยังทุ่งโล่งด้านหลัง ซึ่งชาวบ้านกำลังจูงทั้งโคและกระบือกลับเข้าคอก...

ทรัพยากรธรรมชาติ

Environment

เสร็จจากกลุ่มเลี้ยงโคกระบือบ้านท่าควาย
ผมยังไม่ต้องไปไหน เพราะฝั่งตรงข้ามคือ
แก่งก้นน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นระบบชลประทาน
ป้ายแดงของหมู่บ้าน พี่สยามบอกว่า ถัดจาก
เรื่องนี้จะพาไปดูป่าชุมชน ต่อด้วยควายว่ายน้ำ
ที่บอกไว้...

กลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านท่าควาย

ตำบลท่าก่อนมีลำน้ำสงครามไหลผ่าน เป็นแหล่งน้ำสำคัญในพื้นที่ แต่ปัญหาสำคัญของเกษตรกร คือไม่สามารถนำน้ำมาใช้ได้ เพราะมีต้นทุนสูงเกินกว่าที่ชาวบ้านจะดำเนินการกันเอง คนบ้านท่าควายจึงทำเรื่องขอให้เทศบาลตำบลท่าก่อน ประสานไปยังสำนักงานชลประทานที่ 5 จนเป็นที่มาของสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านท่าควาย

กมล อุพทุม เป็นแกนนำเรื่องนี้ด้วย พอกมลอธิบายเชิงเทคนิคว่า สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำ ใช้ระบบท่อ AC หรือท่อซีเมนต์ใยหินชนิดทนความดัน มีประตูน้ำ 15 จุด โดยระยะทางของท่อส่งน้ำจากสถานีสูบน้ำถึงบ่อพักซึ่งตั้งอยู่ในเขตบ้านท่าควาย หมู่ที่ 2 คิดเป็น 700 เมตร จากนั้นมีท่อส่งน้ำวางยาว 4 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่เกษตรกรรม 50 แปลง หรือ 1,350 ไร่

ตัวสถานีก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดำเนินการแล้ว ชาวบ้านจึงรวมกลุ่มกัน และร่วมกันวางกฎระเบียบ โดยกำหนดให้ผู้ใช้น้ำต้องเสียค่ากระแสไฟฟ้า หนว้ละ 60 สตางค์ ขณะที่รัฐ ซึ่งก็คือเทศบาลตำบลท่าก่อน สนับสนุนอีกครั้งหนึ่ง

นอกจากนี้ กลุ่มยังแต่งตั้งคณะทำงาน ประกอบด้วยคนจากบ้านท่าควาย ทั้งหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 7 จำนวน 50 คน เพื่อดูแลและ

จัดระเบียบการใช้น้ำ

พอกมลเล่าต่อไปว่า ชาวบ้านที่ต้องการใช้น้ำต้องสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านท่าควาย โดยยื่นสำเนาทะเบียนบ้าน กับสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน เป็นหลักฐานประกอบ ตอนนี้อยู่ไม่คิดค่าสมัคร

“ถ้าเปิดใช้งานแล้ว จะช่วยเหลือเกษตรกรได้มากน้อยขนาดไหนครับ” ผมถาม

“เกษตรกรโชนบ้านท่าควายได้รับประโยชน์มาก เราให้พวกเขาวมกลุ่มย่อยมาขอใช้น้ำ เพื่อจัดสรรน้ำเป็นโชนไป จะได้ครอบคลุม โดยสถานีมีกำลังสูบ 35 ลูกบาศก์เมตรต่อนาที” พอกมลกล่าว

ขยายความอีกหน่อยว่า เกษตรกรที่ได้รับประโยชน์นั้น มีทั้งเกษตรกรที่ทำนาปรัง แดงโม และข้าวโพด แต่หลักใหญ่ใจความของคนบ้านท่าควาย คือยางพารา

ช่วงท้ายของการสนทนา พี่สยามเสริมขึ้นว่า คนบ้านท่าควายนี้มีดีเอ็นเอเฉพาะ เป็นชาวไทยแท้ซึ่งมีนิสัยรักสงบ แถมยังสมัครสมานกลมเกลียว ทำอะไรทำร่วมกัน ระบบประชาธิปไตยดีมาก ที่สำคัญคือช่วยกันระแวดระวังคนต่างถิ่น ฉะนั้นพวกกลุ่มนายทุน ถ้าจะทำอะไรกับคนบ้านนี้ หมดสิทธิ์ เพราะพวกเขาไม่รับ

จากเรื่องทรัพยากร จบด้วยลักษณะเฉพาะของคนบ้านท่าควาย ผมว่าก็น่าสนใจดี...

ป่าชุมชนบ้านโพนก่อ

ประเสริฐ จุลพันธ์ และ วิจิต เคนชัยวงศ์

อากาศร้อนเริ่มทุเลาลง ยิ่งเมื่อรถเข้าสู่เขตวัดป่าไพนก้อ หมู่ที่ 6 ด้วยแล้ว ความร่มรื่นภายในวัดช่วยให้รู้สึกเย็นขึ้นมาก

ป้ายแก่ขนาดนี้ วัดตกอยู่ในความเงียบ ผมเดินไปที่ศาลา ภายในกว้างขวาง พื้นปูด้วยกระเบื้อง เย็นสบายดี เสาคู่ละต้นได้รับการตกแต่งด้วยผ้าพื้นเมือง สวยงามจับตา ผมนึกชื่นชมอยู่ในที่

ฉับพลันที่สัญญาณเสียงเรียก ผมหันไปตามเสียง เห็นชายชราสองคนเดินมาสมทบ คนแรกคือ **ประเสริฐ จุลพันธ์** ส่วนอีกคนคือ **วิจิต เคนชัยวงศ์** ทั้งสองเป็นคนบ้านไพนก้อ หมู่ที่ 6 และเป็นมรรคทายกประจำวัดแห่งนี้ ต้นไม้ใหญ่ที่ผมเห็นรายรอบวัดคือ ป่าชุมชน พ่อประเสริฐบอกว่าเป็นป่าอยู่ทางทิศใต้ เป็นป่าที่ชาวบ้านอนุรักษ์มาเนิ่นนาน กระทั่งในปี 2545 บ้านไพนก้อได้รับการ

ทุนเสริมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรอำเภออากาศอำนวย ซึ่งเข้ามาร่วมทำโครงการธนาคารต้นไม้กับชาวบ้าน ป้าอนุรักษแห่งนี่จึงเริ่มมีไม้พะยูนและไม้สัก โดยพ่อวิจิตช่วยเสริมว่า แต่เดิมแถบนี้ไม่มีไม้พะยูน

ผมถามทั้งสองว่า ปลุกพะยูนไม่กลัวถูกลอบตัดหรือ เห็นชาวออกบอย พ่อประเสริฐเลยอธิบายว่า ชุมชนถิ่นนี้รักสงบ เรื่องการลักลอบไม่มี เพราะอยู่กันด้วยกฎเกณฑ์ ทั้งยังมีคณะกรรมการดูแลรักษาป่า ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนนำ ขอความร่วมมือชาวบ้านกันแบบง่ายๆ คือห้ามตัดไม้ และห้ามล่าสัตว์ในพื้นที่ป่า 88 ไร่

ขณะเดียวกัน วัดป่าไพนก้อก็มีบทบาทในการอนุรักษ์ โดยขอให้ญาติโยมเป็นกำลังสำคัญช่วยปกป้องรักษาป่า

ผมขอให้พ่อประเสริฐกับพ่อวิจิตพาไป
ชมป่า จุดที่อยู่ในพื้นที่วัด ซึ่งมีค้ำคมติดอยู่ตาม
ต้นไม้ หรือต้นไม้พุดได้ พวกเขาพยักพเอ็ด
ไปทางผีสัญญา ผมจึงได้รู้ว่าผีสัญญาเป็น
คนบ้านนี้ และเป็นกำลังหนึ่งในการรักษาป่า
พ่อวิจิตพูดขึ้นว่า ป่าวันนี้มีความสมบูรณ์ดี
ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้ตะเคียน ล้วนแต่ต้นใหญ่
เป็นสมบัติของชุมชน หรือกระทั่งของชาติ เมื่อ
ฤดูฝนมาถึง ทั้งเห็ดโคน เห็ดระโงก เห็ดถ่าน
เห็ดโคล และหวายอ่อน จะเริ่มออกให้ชาวบ้าน

ได้เก็บกิน

ส่วนสัตว์ป่าหายาก พ่อประเสริฐเล่าว่า
ป่านี้มีนกกะปูด จากนั้นจึงฮัมเพลง

“นกกะปูดตาแดง น้ำแห้งก็ตาย”

พ่อประเสริฐถามว่า เคยได้ยินไหม
ผมหัวเราะและบอกว่าเคยได้ยินอยู่ แต่ตัว
นกกะปูดนี้ไม่เคยเห็น

ก่อนกลับ เราแวะเข้าไปกราบพระ
ในศาลา และขอตัวลาคนทั้งสอง เพราะยังมี
นัดหมายสุดท้ายของวันรออยู่...

อนุรักษ์พันธุ์ปลา

ตรงที่ที่สัญญาณารถเข้าจอด มีดินฉ่ำฉาบขนาดใหญ่เรียงราย แต่ตรมลมตกแล้วคงเหลือเพียงประกายอ่อนเบาบนผิวน้ำของแม่น้ำสงคราม วิวทิวทัศน์จุดนี้ถือว่ากินขาดเป็นการปิดท้ายวันที่น่าอัศจรรย์ ผมมองภาพเบื้องหน้า พลังคิดว่าถ้าตอนนี้อยู่กรุงเทพฯ คงกำลังดูแสงไฟสีแดงท้ายรถเรียงรายเป็นทิวแถว

ที่สัญญาณเปิดกระเบต้าย ผมป็นขึ้นนั่งก้อยจัดแจงเปิดกล่องขนม มะม่วงที่ปอกไว้เริ่มเหยาะเพราะความร้อน แต่ยังกินได้ เช่นเดียวกับกล้วยแช่ตั้งแต่เมื่อกลางวัน

ไม่นานนัก สถิตย์ โสดา ผู้ใหญ่บ้านท่าก่อน หมู่ที่ 8 ก็ขี่มอเตอร์ไซด์มาถึง ผมบอกผู้ใหญ่สถิตย์ว่าคนบ้านนี้โชคดี ที่วิวทิวทัศน์แบบนี้ไม่มีค่าเป็นตัวเงิน ถ้าอยู่กรุงเทพฯ เราอาจต้องจ่ายเงินเจ็ดหลักเพื่อชื่นชมความงาม

ผมถามถึงจุดเริ่มต้นของการอนุรักษ์ผู้ใหญ่สถิตย์เล่าว่า เริ่มจากปลาในแม่น้ำสงครามลดจำนวนลง หาจับกันยากขึ้น ซึ่งก็ไม่ต้องโทษใครที่ไหน ชาวบ้านด้วยกันเองนี่แหละ หลายคนก็กบบริเวณปลา เหมือนหวงปลาไว้เฉพาะตัวเอง ช้างนำตาข่ายถักมาล้อม ทำให้ปลาไม่สามารถสัญจรไปมาตามธรรมชาติได้ นี่ยังไม่นับกลุ่มคนที่ใช้ไฟฟ้าช็อตปลา

ก่อนจะเริ่มอนุรักษ์ผู้ใหญ่สถิตย์ไปเข้าร่วมการอบรมที่อำเภอคำตากล้า และอำเภอศรีสงคราม หลายต่อหลายที่ด้วยด้วยกัน เมื่อได้ความคิดจากที่ไปอบรม ในปี 2555 ผู้ใหญ่สถิตย์จึงทำข้อตกลงกับทุกหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดแม่น้ำสงคราม ทั้งในตำบลท่าก่อน รวมถึงหมู่บ้านในตำบลซาง อำเภอเซกา โดยกำหนดแนวเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาขึ้น

ตรงที่เราพูดคุยกันอยู่นี้ นับเป็นจุดแรกของการอนุรักษ์ ในพื้นที่บ้านท่าก่อน หมู่ที่ 1

สถิตย์ โสตา

และหมู่ที่ 8 ซึ่งชาวบ้านช่วยกันวางท่อซีเมนต์
ขอนไม้ เพื่อให้ปลาเข้ามาวางไข่ ทั้งยังกำหนด
ให้เป็นเขตอภัยทาน ระยะทางประมาณ 500
เมตร โดยใช้สัญลักษณ์ธงชาติปักบอกแนวเขต
เมื่อทำได้สำเร็จ จึงขยายเพิ่มอีกจุดหนึ่ง
ในบริเวณบ้านดอนปอ หมู่ที่ 5

ช่วงเวลาอนุรักษ์พันธุ์ปลาเริ่มตั้งแต่ 1
พฤศจิกายน ไปจนถึงปลายเดือนพฤษภาคม
เป็นประจำเช่นนี้ทุกปี และในปี 2561 ผู้ใหญ่
สถิตย์บอกว่า จะขอความร่วมมือขยับแนวเขต
เพิ่มอีก 100 เมตร

ผมถามว่าผลลัพธ์เป็นอย่างไรบ้าง คำตอบ
ที่ได้คือปลากลับมามากขึ้น ทั้งปลาควาย
ปลาชะโด ปลาดอง ปลานาง และปลากุด โดย
ผู้ใหญ่สถิตย์เน้นย้ำว่า รสชาติของปลาใน
แม่น้ำนี้ อร่อยไม่เหมือนที่อื่น

การอนุรักษ์พันธุ์ปลายังส่งผลให้เกิด
เครือข่ายที่ทำงานร่วมกัน ทั้งจากตำบลทำก่อน

ตำบลขาง และตำบลสามัคคี ซึ่งตอนนี้เริ่ม
ขยายวงกว้างออกไป

ผู้ใหญ่สถิตย์ชี้ให้ผมดูลำน้ำสงครามที่
ทอดตัวสงบนิ่ง เขาว่า เมื่อก่อนขยะเยอะ
กลืนไม่ตี แต่ตอนนี้สะอาด มองไปก็มีเพียง
ความรื่นรมย์ และความอุดมสมบูรณ์

แล้วที่อยู่ตรงเว้งน้ำตื้น มีเด็ก ๆ มาเล่นน้ำ
ฝั่งตรงข้ามคือฝูงควาย ที่สยามชี้ให้ผมดู
อีกสักพักมันจะว่ายน้ำจากฝั่งเซกากลับมาที่
ท่าก่อน

ตราบไคที่แม่น้ำสงครามยังคงความ
สมบูรณ์ ชาวบ้านไม่มีความลำบาก ผู้ใหญ่สถิตย์
กล่าว

วันนี้ดูจะเย็นย่ำเกินไปแล้ว ผู้ใหญ่สถิตย์
จึงบอกว่า ไว้พรุ่งนี้ค่อยมาสองเรือกัน จะพา
ไปดูฝูงควายใกล้ๆ ตามที่นายฯ ลัดดาแจ้งไว้
ผมฟังแล้วชักอดใจรอให้ถึงพรุ่งนี้ไม่ไหว...

กินอัมบนอนอุ่น

Homestay

ผมชมวีวแม่ น้ำสงครามจนพระอาทิตย์
คล้อยหาย ผู้นำทางทั้งสามคนส่งผมเข้าบ้านพัก
เป็นการผจญภัยที่สนุกอีกวันหนึ่ง ด้วย
องค์ประกอบหลายอย่างช่างลงตัว โดยเฉพาะ
ผู้คนตำบลท่ากอน ซึ่งต้อนรับผมเสมือน
ลูกหลาน ด้านที่สัญญาณ ที่สยาม และก้อย
ก็ดูแลผมเสมือนเพื่อน คงเพราะน้ำจิตน้ำใจ
เหล่านี้ การเดินทางวันนี้จึงไม่เหน็ดเหนื่อยเท่าไร
แม้อากาศจะร้อนไปบ้าง...

ครอบครัวไชยเชษฐ

คำทำนายของพี่สัญญาจะเป็นจริง เมื่อเมฆก่อตัวเป็นก้อน ฟ้าเริ่มครีမ်และส่งเสียงคำราม เรานัดหมายเวลาของวันรุ่งขึ้น ก่อนแยกย้ายกันไปพักผ่อน

เจ้าบ้านของผมคือ **ธวัชชัย-กมลวรรณ ไชยเชษฐ** คู่สามีภรรยาแห่งบ้านท่าควาย หมู่ที่ 2

เท่าที่ผมได้มาสัมผัสวิถีชีวิตของพวกเขา เน้นความเรียบง่าย ไม่หรูหรา ฟุ่มเฟือย พี่กมลวรรณมีห้องพักให้เลือก 2 ห้อง ผมเลือกห้องที่อยู่ด้านหน้า ความจริงพักห้องไหนก็ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อให้เลือก จึงเลือกจากความรู้สึก

ผมกินข้าวเย็นและนั่งเล่นอยู่สักพักก็เริ่มง่วง เลยกลับเข้าห้องนอน เล่นอินเทอร์เน็ตอีกนิดหน่อย ก็นอนดูข่าวสารบ้านเมือง แต่ไม่นานหนังตาก็หลบลงอัตโนมัติ ที่บอกว่าไม่เหนื่อยเท่าทางจะกล่าวเกินจริง

เข้ามาสดไล์ สรุปว่าเมื่อคืนฝนไม่ตก สงสัยแคลงเชิง จัดการธุระส่วนตัวเสร็จ อาหารเข้าก็มารอแล้ว พี่กมลวรรณบอกว่าอาหารการกินส่วนใหญ่ เน้นที่มีในบ้าน ทั้งปลา กบ พืชผักตามรั้ว และในกระถาง แล้วยังมีผลไม้อย่างมะม่วง ฝรั่ง และกล้วย แต่สีหน้าแววดาตุกังวลว่าผมจะกินไม่ได้

“ผมกินทุกอย่าง” บอกไปเช่นนั้นเพื่อให้เจ้าบ้านคลายกังวล แต่ก็เป็นความจริง トラバド ที่ทำสุกมา ผมกินทั้งนั้น...

ว่ากันเรื่องสมุนไพร

It's all about herbs

อิมท้องแล้วจึงมานั่งรับลมยามเช้า
ไม่ทันไรรถกระบะสีประตูลีขาวแล่นเข้ามา
จอดเทียบหน้าบ้าน สาม ส. ลงมาจากรถ
โดยพร้อมเพรียง ลัญญา สยาม และเสาวรส

นั่งคุยเล่นกับเจ้าบ้านครูหนึ่ง จนพี่ลัญญา
ได้ต้นไม้กลับไปปลูก เราชำลาเจ้าบ้านแล้ว
ออกเดินทางกัน พี่ลัญญาพูดขึ้นว่า เริ่มต้น
วันนี้ที่วัดป่าบ้านท่าควาย ไปดื่มน้ำสมุนไพร
กันก่อน...

น้ำกลั่นสมุนไพร

วัดป่าบ้านท่าควายอยู่ใกล้กับโฮมสเตย์เพียงนิดเดียว พี่สยามเดินนำผมไปแถวโรงครัวแล้วชี้ให้ผมดูโรงต้มยาทางซ้ายมือ รวมถึงผลผลิตที่อยู่ในถัง ดูผิวเผินเหมือนถังน้ำดื่มตามบ้าน แต่ข้างในไม่ใช่ น้ำเปล่า พี่สยามบอกว่าเป็นน้ำกัลัน

ขณะที่ผมกำลังงง พี่สยามแนะนำให้รู้จักกับ **ทองศักดิ์ อุปทุม** รองนายกเทศมนตรีตำบลท่ากอน เขามานั่งรออยู่ก่อนแล้ว และเชิญให้ผมลองดื่มน้ำสมุนไพรในถัง พอชิมดูก็รู้ว่าเป็นบอระเพ็ด

ข้างหลังผมมีหญิงวัยกลางคนนั่งมัดกึ่งบอระเพ็ดที่กองอยู่ เข้าใจว่าคงเป็นวัดฤๅษี ผมหันไปถามพี่สยามว่า ใครเป็นพระเอกของเราที่นี่ พี่สยามกล่าวว่ารอครูเดียว

ทองศักดิ์ อุปทุม

สำราญ อุปทุม

ระหว่างรอ รongทองศักดิ์ยังเชื่อเชิญให้เรากินมะม่วงพริกเกลือที่อยู่ในถาด ผมจัดไปหลายชิ้น เปี้ยวเข็ดฟันทีเดียว กระทั่ง **สำราญ อุปฐม** เข้ามาสมทบที่โต๊ะ

ที่นี่น่าจะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่แปลกประหลาดที่สุดเท่าที่ผมเคยมาเยือน ผมมองไปยังเตาต้มสมุนไพร ซึ่งเกิดจากการประดิษฐ์พลิกแพลงตามภูมิปัญญา ไล่สายตาดูท่อที่ต่อจากเตา ระบายไปถึงปลายทางที่ไอน้ำรวมตัว และหยดลงสู่ถัง

พ่อสำราญเล่าว่า โรงกลั่นสมุนไพรแห่งนี้เกิดขึ้นเพราะพระสงฆ์ที่วัดเดินทางไปจังหวัดเลย แล้วได้เห็นการกลั่นสมุนไพรลักษณะนี้ จึงตั้งใจกลับมาทำที่วัด โดยว่าจ้างคนมาตั้งเตา จากนั้นก็ทดลองกลั่นยาทีละอย่าง

ความรู้สึกขณะนั้นช่างก้าวกึ่ง ด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านไม่มีมาตรฐานใครรองรับ แต่พ่อสำราญกล่าวว่า สมุนไพรทุกชนิดที่นำมากลั่น ล้วนได้รับการยอมรับว่าเป็นยาสมุนไพร เวลาต้มและกลั่นจะทำให้ละเอียด มีตั้งแต่บอระเพ็ด ฟ้าทะลายโจร มะรุม จนถึงใบย่านางแดง เมื่อกลั่นได้เต็มถัง พ่อสำราญจะยกและเขียนกำกับถึงนั้นไว้ เพื่อให้รู้ว่า เป็นสมุนไพรชนิดใด

น้ำกลั่นสมุนไพรเหล่านี้ ทางวัดเปิดให้ชาวบ้านเข้ามาดื่มฟรี ไม่คิดเงินแม้แต่บาทเดียว

และสามารถยกไปได้ทั้งถัง กรณีนี้ชาวบ้านจะมอบเงินให้พ่อสำราญ โดยพ่อสำราญนำไปซื้อถังมาเพิ่ม เพื่อใส่น้ำกลั่นไว้บริการ

พูดยังไม่ทันขาดคำ ก็อวยกถึงบอระเพ็ด ขึ้นรถกระบะ บอกว่าจะนำไปแม่ต้มสักหน่อย

ผมถามพ่อสำราญถึงประโยชน์ของน้ำกลั่นสมุนไพร แดตอบว่า มีทั้งช่วยบำรุงร่างกาย เจริญอาหาร นอนหลับดี และแก้ปวดแสบปวดคัน ว่าแล้วผมก็ลงคันสรรพคุณของสมุนไพรแต่ละตัว จนพบว่าทุกตัวมีสรรพคุณทางยา ทั้งในด้านการรักษา และบำรุงร่างกาย ตัวหนึ่งไม่ต่ำกว่า 20 คุณประโยชน์ ร้อยย่างนี้ต้องเติมแก้วที่สอง

พลันนั้นก็คิดอยากนำกลับไปกินตลอดวัน ทั้งผมและพี่สยามเลยกรอกใส่ขวด แต่จะกินแค่อ่างเดียวก็เสียดาย เลยผสมกันไปหลายๆ อย่างในขวดเดียว

พ่อสำราญพาผมเดินดูโรงต้มยา ทั้งหมดเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน แก่เปิดฝาให้ดูสมุนไพรในหม้อต้ม ก่อนปิดไว้ตามเดิม โดยใช้ดินเหนียวโอบทับ จากนั้นจึงเดินพาผมไปที่ตู้อบสมุนไพร ซึ่งสร้างขึ้นจากดิน เตากำลังร้อนได้ที่ ก้อยเชิญให้ผมลองเข้าไปนั่งดูใจตอนนั้นอยาก แต่ก็กลัวว่าเวลาจะไม่พอ เลยตัดสินใจกล่าวลาทุกคน แล้วเดินทางกันต่อ...

สัมมาชีพตามวิถีทำก่อน ภาค 2

Honest livelihood part II

ตอนอยู่ในรถ ผมยกสมุนไพรรขึ้นจิบ
แล้วบอกพี่สัญญา พี่สยาม และก้อย ว่า
โรงกลั่นนี้ดีมาก ถูกใจ อยากให้มีแถวบ้านบ้าง
ก้อยเลยชวนมาอยู่ที่นี่ ผมตอบว่าบ้านนี้ไม่รับ
คนนอกหมู่บ้าน ถ้าอยากมีที่สร้างบ้าน คงต้อง
มาเป็นเชย แต่ผมขอผ่าน ให้พี่สัญญาแต่งก่อน
ดีกว่า เพราะเห็นพี่สยามแหวอยู่เนื่อง ๆ...

บ้านไส้เดือน

เราไม่ต้องเดินทางต่อไกล เพราะบ้านของ **พี่เอ๋-ณัชพล บุตรบุญมา** อยู่ที่บ้านท่าควาย หมู่ที่ 2 เห็นรถมินิแวนสีขาวจอดอยู่ในโรงรถ คิดว่าเจ้าบ้านน่าจะอยู่ ผมลงจากรถแล้วตาม พี่สัญญาเข้าไปหลังบ้าน ซึ่งมีโรงเลี้ยงไส้เดือน ขนาดย่อม

ระหว่างที่พี่สัญญาส่งเสียงเรียกเจ้าบ้าน ผมถือโอกาสสำรวจโรงเลี้ยง ตอนแรกคิดว่า คงมีกลิ่นเหม็นจากเศษอาหารและมูลไส้เดือน แต่เปล่าเลย ไม่มีกลิ่นสักนิด ผมยังเห็นป้ายไม้ มีตัวอักษร 'FB : Sang thong farm' พร้อม เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ

ไม่นานนักพี่เอ๋ก็เดินมาหา เขาเป็นชาย ร่าเง็ก มือไม่ยังเลอะเประอะฝุ่นดิน เรานั่งลง ตรงโรงเลี้ยง พี่เอ๋เริ่มต้นเล่าว่า เคยฝันจะ กลับบ้านมาทำเกษตรผสมผสานกับพ่อ แต่ความฝันคลาดเคลื่อน เมื่อพ่อของพี่เอ๋ เสียชีวิตไปเสียก่อน

หลังจากพ่อเสียชีวิต พี่เอ๋ตัดสินใจลาออกจากงานที่กรุงเทพฯ แล้วกลับมาอยู่บ้าน โดย จุดมุ่งหมายอยู่ที่การทำเกษตร เริ่มจากเลี้ยง ไส้เดือน ตอนนั้นซื้อแม่เพียง 2 กิโลกรัม เลี้ยง ด้วยเศษอาหารจากในบ้าน หรือเศษพืชผัก จากในสวน แล้วขยายพันธุ์และขายปุ๋ยมูลไส้เดือน เรียกว่าได้ประโยชน์ตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง

พี่เอ-ณัชพล บุรบุญมาเกษตรกรรักภาษาไทย

พี่เอไม่ได้เริ่มจากศูนย์เสียทีเดียว ด้วยมีพี่ชายที่ทำเกษตรร่วมกับพ่อ พี่เอจึงเข้ามาต่อยอด ตอนนั้นเริ่มลดการใช้เคมีกับพืชที่ทำอยู่อย่างมะนาว ผักสวนครัว และข้าว เพื่อฟื้นสภาพดิน โดยมีปุ๋ยมูลไส้เดือนเป็นตัวช่วย

ผมมองดูบ่อไส้เดือน ตรงผิวหน้าของบ่อเห็นแคคคินกับเศษอาหาร กระทั่งที่เอไ้ใช้มือตักขึ้นมา จึงได้เห็นผู้ใช้แรงงานทั้งหลายเต็มสองตา เมื่อบ่อหนึ่งเริ่มขยายพันธุ์เยอะ ก็ตักบางส่วนไปไว้บ่อใหม่ หมุนเวียนกันไป

ปุ๋ยมูลไส้เดือนไปกันได้ดีกับผักสวนครัวขณะเดียวกัน พี่เอก็ทดลองใช้กับข้าว และเห็นผลลัพธ์ที่น่าพอใจ เขาบอกว่าตอนนี้อยากต่อยอด โดยให้ทางโรงเรียนเอาไปให้เด็กเลี้ยง

“พื้นฐานของบ้านเรา หนีเกษตรกรรมไม่พ้น และไส้เดือนเลี้ยงง่าย เป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับเด็ก อย่างตัวผมเอง ยอมรับเลยว่าไปไหนไม่ได้ไกล แต่กลับบ้านมายังพอมืออาชีพทำกินที่บ้านได้” พี่เอกล่าวอย่างถ่อมตัว

ตอนนี้พี่เอเลี้ยงไส้เดือนอยู่ 8 บ่อปูน และอีก 10 กระละมัง โดยมี 2 สายพันธุ์ คือพันธุ์ไทเกอร์ ซึ่งนิยมเลี้ยงกันในภาคเหนือ และพันธุ์แอฟริกัน ในท่ ครอเลอร์

นอกจากนี้ พี่เอยังสร้างแบรนด์ปุ๋ยมูลไส้เดือน ตรา ‘ไส้เดือนดัดฟัน’ โดยขายราคาแพ็คเกจ 35 บาท แพ็คเกจ 1 กิโลกรัม ใครสนใจอยากได้ความรู้ แวะไปคุยกับพี่เอที่เฟซบุ๊กได้เลย พี่เอยินดีอย่างยิ่ง...

กลุ่มทอผ้าย้อมคราม

ที่สัญญาพามาเดินทางต่อมายังบ้าน โพนก่อ หมู่ที่ 6 เพื่อมาดูของดี ของขึ้นชื่อ ประจำตำบลท่ากอน และอาจเป็นของขึ้นชื่อ ประจำจังหวัดสกลนครเสียด้วยซ้ำ

ทุกคนมานั่งรอมพที่บ้านของ **วงศ์ สิทรม** ประธานกลุ่มทอผ้าย้อมคราม หน้าบ้านมีเพิง และชานนึ่งที่ก่อด้วยปูน ไปด้วยกระเบื้องอย่างดี นี่เป็นจุดวางผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

แม่วงค์เล่าว่า ผ้าย้อมครามเป็นของขึ้นชื่อ ของจังหวัดสกลนคร โดยบ้านโพนก่อเคยมีการทอผ้าย้อมครามในรุ่นปู่ตายาย แต่ค่อยๆ หายไป กระทั่งปี 2554 แม่วงค์ไปเที่ยวที่บ้าน ถ้ำเต่า ตำบลสามัคคี อำเภออากาศอำนวย แล้วเห็นกลุ่มทอผ้าย้อมคราม เกิดอยากทำ เลยกลับมาชวนเพื่อนพี่น้องในหมู่บ้าน โชคดี ว่ายังมีเหลือคนที่มีความรู้เรื่องนี้ และยังมี ต้นครามอยู่ ภูมิปัญญาการย้อมครามจึงฟื้น ขึ้นมาทีละนิด

ด้านกระบวนการย้อม แม่วงค์ลำดับให้ฟัง ว่า ไซ้ใบของต้นคราม โดยต้องเก็บตั้งแต่ พระอาทิตย์ยังไม่ขึ้น นำมาแช่น้ำ 24 ชั่วโมง จากนั้นผสมกับปูน ขยี้จนขึ้นเนื้อ กวนต่อไป

จนขึ้นฟองละเอียด พักไว้หนึ่งชั่วโมงเพื่อให้ เนื้อครามนอนตะกอน แล้วเทน้ำด้านบนทิ้ง ต่อด้วยน้ำตะกอนมากรอง ทิ้งไว้ประมาณ 12 ชั่วโมง เมื่อก่อนตะกอนเริ่มหมากก็เก็บใส่ถุง แล้วใส่ไว้ในกล่องพลาสติกอีกชั้นหนึ่ง กระทั่ง ครบ 1 สัปดาห์ จึงนำมาผสมน้ำต่างและ น้ำไปส้อมให้เข้ากัน

“จากนั้นใจก น้อยเคยเห็นชาชักปักยี่ได้ไหม นั้นแหละดักขึ้นมา แล้วยกขึ้นสูง เทลงกลับไป ใหม่ ทำซ้ำแล้วซ้ำอีกจนสีเริ่มมา สังเกตว่าน้ำ จะออกสีเหลือง ค่อยเอามัดผ้ายาลย้อม ขยี้ ให้ทั่วประมาณ 10 นาที จะได้ผ้าย้อมสีเหลือง แต่ทิ้งผึ่งลม จะเป็นสีน้ำเงิน” แม่วงค์อธิบาย

ช่วงเริ่มต้น กลุ่มมีสมาชิก 21 คน ทั้งหมด ลงหุ้นกัน เป็นสังจะออมทรัพย์ตั้งแต่ 20-50 บาท โดยกลุ่มนำไปซื้อฝ้าย แล้วแบ่งให้สมาชิก ไปทอ

ผมคำนวณเงินคร่าวๆ แล้วได้เพียงน้อยนิด ไม่น่าจะพอ แม่วงค์เลยเสริมว่า สมาชิก ออกเงินเพิ่มเพื่อนำไปซื้อของก่อน พอทำเสร็จ ขายได้ ก็นำเงินมาคืนตรงนี้

เมื่อกลุ่มเริ่มยื่นระยะได้ จึงเริ่มมีหน่วยงาน
อย่างเทศบาลตำบลท่าก้อ้น สำนักงานพัฒนา
ชุมชนจังหวัดสกลนคร กศน.ตำบลท่าก้อ้น
และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสกลนคร
ที่มักหาวัสดุอุปกรณ์เข้ามาสนับสนุนกลุ่ม

“พวกฝ่ายที่ได้รับมา เราไม่ได้แจก แต่เอา
ขายให้สมาชิก เพื่อให้มีเงินกองกลาง ทำเสร็จ
เอามารวมขายที่กลุ่ม เมื่อขายได้ก็แบ่งเงินไป
แต่กลุ่มจะหักสมทบทุนกลุ่มร้อยละ 10
ถึงวันนี้ กลุ่มมีเงินหมุนเวียนอยู่ราว 130,000
บาท” แม่วงศ์กล่าว

ผมกวาดสายตาไปที่ชั้นวางผลิตภัณฑ์
เห็นผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ แล้วยังมีงานแปรรูป
ทั้งชุดกระโปรง กางเกง เสื้อ รวมถึงผ้าผืน
สำหรับไปตัดเย็บเอง

ส่วนลวดลายพื้นถิ่น คือลายสะแก็ดธรรม
มีทอ 4 ตะกอ และ 2 ตะกอ ผมลองหยิบ
ผ้าพันคอชิ้นมาดู เห็นลายข้าวหลามตัดถูกใจ
เลยควักกระเป๋าจ่ายทันที ราคา 350 บาท
กลิ่นของครามหอมติดจมูก ผิดกับตอนย้อม
ที่แม่วงศ์สาธิตให้ดู เพราะกลิ่นจากน้ำย้อมนั้น
คนละเรื่องเลย

ผมถ่ายรูปส่งกลับไปให้คนทางบ้านเลือก
แต่ยังไม่มีการตอบรับจากปลายทาง ก้อยเดิน
กลับออกมาจากตัวบ้านด้านใน โดยถือ
กล่องใส่เสบียงอาหาร มะม่วงพริกเกลือมา
ด้วย เธอบอกว่าเอาไว้กินระหว่างทาง

ผมไม่ได้อยู่รอ เอาไว้ที่บ้านตอบกลับ
มาก่อน ผมเลยจัดแจงเก็บภาพ และขอตัว
ลาประดาแม่ๆ ที่มานั่งคุยให้ความรู้กัน...

เลี้ยงจิ้งหรีด

ผมเดินทางต่อมาที่บ้านนาหวาย หมู่ที่ 3 แต่ไม่ได้เข้าไปในโซนหมู่บ้าน เพราะเจ้าของฟาร์มจิ้งหรีดย้ายฟาร์มออกมาอยู่เป็นเอกเทศ เพื่อไม่ให้กลิ่นรบกวนเพื่อนบ้าน

พี่สัญญาจอตระหนักรังเรียนเลี้ยงจิ้งหรีด **ชนิสรา กุลภา** เจ้าของฟาร์มเดินมาต้อนรับพร้อมกับลูกน้อง ผมเข้าใจว่าเป็นลาบราดอร์พันธุ์ผสมสีดำ ทำทางขี้เล่น มันคาบไปไม้มาให้พี่ชนิสราดู ครั้งหนึ่งผมเคยนึกอยากเลี้ยงหมาพันธุ์นี้ แต่ติดที่ว่าตัวเองไม่มีพื้นที่

เรานั่งลงตรงแคร่ในโรงเรือน พี่ชนิสราเล่าว่า ตั้งแต่เลี้ยงอยู่ที่ไถ่ถุนบ้าน กระทั่งเริ่มขยับขยาย จึงออกมาทำโรงเรือนที่นี่

ผมถามถึงจำนวนคอกเลี้ยง พี่ชนิสราตอบว่ามีทั้งหมด 21 คอก ทั้งหมดนี้ทำมายังไม่ถึงปี โดยศึกษาวิธีการเลี้ยงจากอินเทอร์เน็ต แล้วซื้อไข่จิ้งหรีดมา 6 ชั้น ทดลองเลี้ยงอยู่ 2 สายพันธุ์คือทองดำ และทองแดง กระทั่งพบว่าพันธุ์ทองดำเลี้ยงง่ายกว่า จึงขยายพันธุ์นี้เป็นหลัก

สำหรับวิธีการเลี้ยงนั้นไม่ยาก เริ่มจากทำคอกโดยวางแผงไข่กระดาษ ล้อมด้วยผ้าตาข่ายถี่สีฟ้า เพื่อให้อากาศถ่ายเท แล้ววางไข่ไว้ทั้งชั้น พี่ชนิสราบอกว่าจิ้งหรีดชอบอากาศพอเหมาะ ไม่ร้อน ไม่หนาว ฤดูฝนจึงเป็นช่วงที่จิ้งหรีดมีปริมาณและน้ำหนักดีที่สุด ส่วนฤดูร้อน ต้องดูอย่าให้ร้อนจัด เพราะอาจทำให้จิ้งหรีดตายยกคอก ขณะที่ฤดูหนาว จิ้งหรีดไม่ค่อยชอบ

ด้วยความที่ท่าเยอะขนาดนี้ พี่ชนิสราต้องคอยคำนวณระยะเวลาของแต่ละคอกเพื่อเก็บขาย ดังนั้นทั้ง 21 คอก ต้องมีเว้นว่างไว้บ้าง เพื่อนำไข่มาฟัก

พี่ชนิสรายังอธิบายวัฏจักรของจิ้งหรีดว่าใช้เวลา 5-7 วันให้ไข่ฟักออกเป็นตัว จากนั้นเลี้ยงด้วยหัวอาหารอีก 45 วัน แต่ถ้าเป็นพันธุ์ทองดำ ใช้เวลาเพียง 35 วันก็เก็บขายได้ โดยก่อนเก็บขาย พี่ชนิสราจะเปลี่ยนจากหัวอาหารเป็นฟักทอง เพื่อให้จิ้งหรีดมีรสชาติดี

ชนิสรา กุลภา

พีชนิสราเล่าว่าช่วงที่จิ้งหรีดยังเล็ก การให้อาหารค่อนข้างสบาย เพราะกว่าจะกินหมดรอบหนึ่งใช้เวลานาน แต่พอเริ่มโต ต้องคอยเติมอาหารให้ และต้องทำความสะอาดคอกอยู่เสมอ

“เรื่องมูลนี้สำคัญ ต้องรีบเก็บ เพราะมันจะเกิดแก๊ส และทำให้จิ้งหรีดตายได้ ถ้าอากาศร้อนจัด ต้องแยกออกให้หน่อยลงหน่อย ส่วนหน้าฝนต้องระวังแมงไซ้ขึ้น ถ้าสังเกตก็รีบเปลี่ยนออก เอาอันใหม่ใส่เข้าแทน” พีชนิสรากล่าว

ไม่เพียงเท่านั้น มูลของจิ้งหรีดยังมีประโยชน์ใช้เป็นปุ๋ยใส่ผักสวนครัวได้ ผมลองคำนวณดู ต้นทุนหลักน่าจะอยู่ที่หัวอาหาร เลยถามเรื่องนี้มาด้วย เผื่อใครสนใจเลี้ยง

อาหารจิ้งหรีดราคากระสอบละ 490 บาท คอกหนึ่งใช้อาหารประมาณ 3 กระสอบ ส่วนฟักทอง พีชนิสรารับซื้อเกรดรอง กิโลกรัมละ 2-3 บาท ในหนึ่งคอกเคยเก็บจิ้งหรีดได้มากที่สุด 45 กิโลกรัม ถ้าการเลี้ยงไม่มีอะไร

ผิดพลาด นับว่าคุ้มค่ามาก

ส่วนการวางไข่ พีชนิสราบอกว่าช่วงที่จิ้งหรีดเริ่มร้อง ให้เตรียมแกลบตำหาคาน้ำใส่ขันวางไว้ในคอก จิ้งหรีดจะมาวางไข่

จากที่เลี้ยงเล่นเป็นอาชีพเสริม วันนี้ขยับขยายจนเป็นอาชีพหลักไปแล้ว โดยพีชนิสรากับแฟนนำจิ้งหรีดไปขายที่ตลาดนัดราคา กิโลกรัมละ 200 บาท ถ้าช่วงไหนมีจิ้งหรีดมาก จะนำมาล้าง 3 น้ำ แล้วผ่านน้ำร้อน 1 น้ำ ให้กึ่งสุกกึ่งดิบ เป่าพัดลม แล้วแพ็กเข้าช่องแข็ง เมื่อขาดตลาดจึงนำออกขายในราคาเท่าเดิม

ฟังแล้วก็ถึงกับอาชีพนี้ ผมเองยังสนใจเลย เพราะชอบกินแมลง ยิ่งตอนนี้มีงานวิจัยของต่างประเทศออกมารับรองด้วยว่า แมลงเป็นอาหารที่มีประโยชน์เพียงพอสำหรับร่างกาย และเป็นอาหารแห่งอนาคต เพราะสามารถแพรวพันธุ์ได้ง่าย และใช้ต้นทุนต่ำเมื่อเทียบกับสัตว์อื่นทั้งหมด...

มุ้งและเปลา

ผมมาที่ร้านคิดธนูการค้า แต่เจ้าของร้าน คีลธนู ชูบุญ ไม่อยู่ ลูกสาวของเขาบอกว่า คุณพ่อไปงานศพ ให้รอสักครู่ เพราะกำลัง เดินทางกลับมา ผมเลยขอเดินเล่นดูข้าวของ ในร้าน ที่นี้ขายทั้งที่นอน ผ้าปูที่นอน เครื่องนอน เปลา และมุ้ง เป็นกิจการส่วนตัวของพี่คีลธนู

หลังจากเดินดูของ ผมทิ้งตัวลงนั่งที่แคร่ หน้าร้าน เห็นสุนัขพันธุ์พิทบูลนั่งอยู่ 1 ตัว แต่ผมไม่กล้าเล่นกับมันหรอก ผิดกับเจ้าไซบีเรียนตัวน้อยตาสองสี ผมเล่นกับตัวนุ่มๆ และขนปุยๆ ของมัน กระทั่งรถกระบะคันหนึ่ง พุ่งเข้ามาจอดหน้าร้าน

พี่คีลธนูมาถึงแล้ว เรานั่งคุยกันที่แคร่ เจ้าตัวยังต้องกลับไปทำงานศพ ผมจึงบอกว่า ใช้เวลาไม่นาน และเข้าเรื่องทันที

ตั้งเดิมนั้น คนบ้านท่าควายเย็บมุ้งและเปลากันมาก ต่อมาสำนักงานเกษตรอำเภอ

อากาศอำนวยเข้ามาสนับสนุนให้รวมกลุ่มกัน เริ่มต้นมีสมาชิก 17 คน ลงหุ้นกันคนละ 500 บาท และจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านท่าควาย ตั้งแต่ปี 2552

สินค้าหลักของกลุ่มคือมุ้งและเปลา เมื่อแต่ละบ้านเย็บเสร็จ จะพากันขนของขึ้นรถซาเล้ง โดยมีพี่คีลธนูเป็นผู้นำออกไปขายตามต่างหมู่บ้านหรือต่างตำบล

“ออกกันครึ่งหนึ่งเป็นคาราวาน สองถึงสามคืน อาศัยนอนวัดเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย บ้านไหนไม่มีพ้อบ้านออกขายก็ฝากมา คนขายก็บวกกำไรไป” พี่คีลธนูเล่า

นอกจากนี้ กลุ่มยังเก็บเงินออมทุกเดือน ระยะเวลาเก็บคนละ 30 บาทต่อเดือน จนวันนี้เพิ่มเป็นคนละ 50 บาทต่อเดือน โดยนำเงินจำนวนนี้มาปล่อยกู้ อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อเดือน เพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่ไม่มีเงินทุน

ศิธรานุ ชูบุญ

เมื่อขายสินค้าได้ ทางสมาชิกจะแบ่งกำไร ส่วนหนึ่งเข้ากลุ่ม เพื่อนำไปรวมกับดอกผล จากการปล่อยกู้ และจะปันผลให้กับสมาชิก ตอนปลายปี

กระทั่งในปี 2555 ที่ศิธรานุจึงตั้งร้านนี้ ขึ้นมา โดยเป็นธุรกิจของครอบครัว และเป็นอีกช่องทางที่ใช้ระบายสินค้าของกลุ่ม

เมื่อมีร้านค้า ที่ศิธรานุจึงเริ่มขยับขยาย จ้างงานสมาชิกเพื่อเย็บมุ้ง โดยให้ราคา ตั้งแต่หลังละ 5 บาท 8 บาท 10 บาท แล้วแต่ ความกว้าง แต่มีเพียงไม่กี่คนที่มารับจ้าง

เพราะส่วนใหญ่สะดวกกับการทำงานรูปแบบ เดิม บ้านไหนมีพอบ้านวิ่งออกไปขาย ก็ไปขาย กันเอง เพราะได้ราคาดีกว่า ส่วนบ้านไหน อยากได้เงินทันที ค่อยนำมาขายให้ทางร้าน โดยมุ้งหนึ่งหลัง ร้านรับซื้อราคาส่ง 150 บาท ส่วนเปลจากเศษผ้า อยู่ที่ 22 บาท และเปล ที่มีโครงไม้ ราคา 45 บาท

นอกจากมุ้งและเปลแล้ว ในร้านยังมี สินค้าอีกหลากหลายชนิด ส่วนใหญ่เป็น เครื่องนอน มีให้เลือกเยอะทีเดียว...

สวัสดิการดีๆ ที่เรามีให้กับ

Welfare

วันนี้ที่สัญญาพาผมไปกินมื้อกลางวัน
ที่อำเภอเซกา เป็นร้านส้มตำปลาเผา จากนั้น
แวะซื้อกล้วยแขกตามออเดอร์ของคนที่เทศบาล
ด้วยตอนบ่ายผมมีนัดพูดคุยกับเจ้าหน้าที่
อปพร. ที่นั่นพอดี แล้วค่อยไปกินต่อ

“บ่ายนี้ เราจะตามติดไปดูเรื่องสวัสดิการ
ในตำบล” พี่สยามบอกโปรแกรมทัวร์

ผมตอบว่าไม่ขัดข้อง ไปไหนไปกัน เพราะ
ท้องอืดแล้ว...

ศูนย์ อปพร. ทต.ท่ากอน

กล้าหาญ สามัคคี มีวินัย

กองทุนและสวัสดิการ อปพร.

พี่เดช มะโยธี

ที่ทำการ
และสวัสดิการ

รถเคลื่อนตัวเข้าสู่รั้วเทศบาลตำบลท่ากอน พี่สยาม ผู้เป็นเจ้าของพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เดินนำผมไปที่อาคารที่ทำการ อปพร. แล้วแนะนำให้ผมรู้จักกับ **พี่เดช มะโยธี** ประธานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน หรือ อปพร. ตามที่คนทั่วไปคุ้นเคย

พี่เดชบอกว่า ตำบลท่ากอนมี อปพร. ทั้งหมด 124 คน โดยหมู่บ้านใหญ่อย่างบ้านท่ากอน หมู่ที่ 1 มีอยู่ 28 คน บ้านท่ากอน หมู่ที่ 8 มีอยู่ 24 คน ส่วนหมู่บ้านที่เหลือเฉลี่ยหมู่บ้านละ 10 คน

งาน อปพร. ถือเป็นงานจิตอาสา แต่

หลังจากเทศบาลตำบลท่ากอนจัดรถกู้ภัย ก็ทำเรื่องแต่งตั้ง อปพร. มาช่วยงานประจำ และส่งเข้าอบรมการกู้ชีพเบื้องต้น เพื่อมาปฏิบัติงานหมุนเวียนกันเข้าเวรตลอด 24 ชั่วโมง นอกจากนี้ยังช่วยงานเมื่อเกิดภัยธรรมชาติ เช่น วัตภัย น้ำท่วม ส่วนไฟป่านั้น แถบนี้ไม่มีให้เห็น

อีกหน้าที่หนึ่งซึ่งเห็นอยู่บ่อยๆ คือ ฝ่ายจราจรในยามที่ชุมชนมีงาน โดยเจ้าภาพจะทำเรื่องขอมายังเทศบาลตำบลท่ากอน เพื่อให้จัด อปพร. ช่วยยืนเวรยามให้ แล้วยังมีภารกิจประจำอย่างช่วงเทศกาล 7 วันอันตราย ทั้งปีใหม่และสงกรานต์ ซึ่งทางเทศบาลตั้ง

งบประมาณสำหรับดำเนินกิจกรรมไว้ก่อนหนึ่ง
ทั้งนี้ อปพร. ตำบลท่ากอน จะกัน
คำตอบแทนร้อยละ 10 เข้ากองทุน อปพร.
ส่วนที่เหลือแบ่งกันไปตามจำนวนสมาชิกที่
เข้าเวร พี่พระเดชเล่าว่ากองทุน อปพร.มีเงิน
จากหลายทาง หนึ่งในนั้นคือรายได้จากการ
ขายข้าว เพราะสมาชิกทุกคนทำนา หลังฤดู
เก็บเกี่ยวจึงขอให้นำข้าวเปลือกคนละ 1 กระสอบ
มาทำบุญร่วมกัน โดยคัดแยกประเภทข้าว
แล้วเรียกพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ เพื่อนำ
รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายสมทบเข้ากองทุน

นอกจากนี้ เงินค่าเคสที่ได้รับจากสถาบัน
การแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ (สพฉ.) เคสละ
350 บาท ซึ่งพี่พระเดชบอกว่า เฉลี่ยแล้วตก
เดือนละประมาณ 10 เคส ทางเทศบาลตำบล
ท่ากอนจะหักร้อยละ 20 เข้ากองทุน อปพร.

ผมสงสัยว่าเงินในกองทุนนี้ใช้ทำอะไร
บ้าง ประธาน อปพร.ตอบว่า นำมาปล่อยให้
กู้ยืม โดยตั้งคณะกรรมการ ซึ่งเป็นตัวแทนจาก
อปพร.ทุกหมู่บ้าน

“เราเฉลี่ยให้หมู่บ้านละ 10,000 บาท
สมาชิกจับคู่กันมาเซ็นสัญญา คิดดอกเบี้ย
ร้อยละ 2 ต่อปี ถึงเดือนธันวาคมตั้งโต๊ะรับคืน

แล้วเอาดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน อปพร. เพื่อ
นำมาจัดสวัสดิการ” พี่พระเดชอธิบายกลไก

เมื่อเจ็บป่วยต้องนอนโรงพยาบาล หาก
สมาชิก อปพร.มีใบรับรองแพทย์เป็นหลักฐาน
กองทุน อปพร.จะมอบให้ครั้งละ 500 บาท
ไม่เกิน 2 ครั้งต่อปี ส่วนกรณีเสียชีวิต กองทุน
อปพร.มอบให้ 2,000 บาท และเก็บเงินจาก
สมาชิกอีกคนละ 100 บาท ทำให้แต่ละครั้ง
ครอบครัวผู้เสียชีวิตได้รับเงินช่วยเหลือจาก
กองทุน อปพร.ประมาณ 14,000 กว่าบาท

ทั้งหมดนี้ พี่พระเดชเผยว่า ได้รับ
แรงบันดาลใจจากตอนไปอบรม เห็นรูปแบบ
ดีๆ เลยนำมาปรับใช้ที่บ้าน โดยในปีหน้า
ตั้งใจให้แต่ละหมู่บ้านส่งข้าวเข้ามาร่วมทำ
ผ้าป่ากับกองทุน อปพร. ด้วยอยากให้กองทุน
มีความยั่งยืน และแผนต่อไปคือการทำร้าน
สวัสดิการ ในสำนักงานเทศบาลตำบลท่ากอน

ผมฟังพี่พระเดชแล้วจินตนาการไปไกล
เหมือนช่วยกระตุ้นพลังในตัว เพราะผมก็
เคยคิดรูปแบบสวัสดิการทำนองนี้ เพื่อช่วย
เพื่อนในกลุ่ม แต่ความที่ส่วนใหญ่เป็นคนเมือง
ดูแลช่วยเหลือตัวเองได้ดี เลยยังไม่เคลื่อน
ไปถึงไหน...

ชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าก้อน

แล้วก็ต้องขึ้นรถอีกครั้ง เมื่อรวมทีมได้ครบจึงเดินทางกันต่อ เรากลับมาที่บ้านท่าควาย หมู่ที่ 2 อีกครั้ง เพื่อมาเยี่ยมชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าก้อน

ที่สัญญาจะอดรหน้าศาลากลางบ้าน ผมได้รู้จักกับ เสมียน ไชยมิน ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าก้อน ลุงเสมียนมานั่งรอพร้อมทั้งเอางานจักสาน ซึ่งเป็นหนึ่งในกิจกรรมของชมรมมาให้ผมดูด้วย

ลุงเสมียนเล่าว่า ชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าก้อน ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2550 ด้วยกลุ่มผู้สูงอายุเห็นว่าส่วนใหญ่เป็นชวานาชาวไร่ ไม่มีสวัสดิการ

เลยมารวมตัวกัน

ช่วงแรกใช้กิจกรรมฌาปนกิจสงเคราะห์เป็นกลไกขับเคลื่อน โดยเปิดรับสมาชิกที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีเงื่อนไขคือเก็บเงินค่าบำรุงจากสมาชิกปีละ 20 บาท และเสียเงินสงเคราะห์ศพล่วงหน้า 5 ศพ ศพละ 20 บาท รวมเป็น 100 บาท

ส่วนคณะกรรมการมาจากตัวแทนแต่ละหมู่บ้าน หมู่ละ 1 คน ยกเว้นหมู่ที่ 2 ซึ่งประธานชมรมอาศัยอยู่ รวมแล้วมีคณะกรรมการทั้งหมด 9 คน

ในปีถัดมา หลังการประชุมสามัญประจำปี กรรมการชมรมเห็นว่า มีคนที่สนใจ

เสมียน ไชยมิน

อยากเข้าร่วม แต่คิดว่าอายุไม่ถึง จึงตกลง แก่ไขระเบียบ เปลี่ยนมารับสมาชิกอายุตั้งแต่ 55-70 ปี โดยต้องมีอายุสมาชิกครบ 90 วัน ก่อนจะได้รับความสะดวก

ผมถามลุงเสมียนว่า ถ้ามีผู้เสียชีวิตครบ 5 รายแล้ว ต้องทำอย่างไรต่อ ลุงเสมียนตอบว่า ประธานชมรมจะทำหนังสือ เพื่อให้กรรมการเรียกเก็บเงินสงเคราะห์ศพจากสมาชิกในหมู่บ้านที่ตนรับผิดชอบ เวลานี้ชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าก่อนมีสมาชิกเกือบ 400 คน ถ้าหมู่บ้านไหนมีสมาชิกตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป จะให้ค่าเดินเก็บหัวละ 1 บาท

ประธานชมรมเสริมอีกว่า นอกจากค่าบำรุงแล้ว ทางชมรมจะขอรับบริจาคจากญาติผู้เสียชีวิต 200 บาท เพื่อนำเงินมาเติมในส่วนการบริหารจัดการ

แต่เงินกองกลางที่ชมรมถืออยู่ นับว่าน้อยนิด ผมสงสัยว่าดำเนินกิจกรรมได้

อย่างไรกัน ลุงเสมียนชี้ไปยังเครื่องจักสานไม้ไผ่ ซึ่งสมาชิกชมรมช่วยกันผลิตขึ้น โดยมีแกนหลักอยู่ 19 คน ชิงงานทั้งหมดนี้ไม่ได้นำไปขายแล้วเก็บเงินเข้ากระเป่า แต่นำไปเป็นของรางวัลเกมสอยดาว ในงานบุญประเพณีบ้านท่าควาย ซึ่งจัดในช่วงวันสงกรานต์

ผมไล่ดูเครื่องจักสาน รู้จักแค่อ่ส้มไก่อกับกระดืบข้าว ลุงเสมียนจึงไล่ให้ฟังเพิ่มเติมคือข้อง และโทง สองชิ้นนี้ไว้จับปลา ส่วนตุ้มและแงบ สองอย่างนี้ไว้จับกบ

ในวันประเพณี ชมรมผู้สูงอายุจะทำสลากขายใบละ 20 บาท โดยปีที่ผ่านมา ได้เงินเข้าชมรมถึง 40,000 บาท และคาดว่าในอนาคตเมื่อมีเงินเพิ่มขึ้น จะนำไปจัดสวัสดิการช่วยเหลือด้านอื่นๆ เพิ่มเติม

ลุงเสมียนทิ้งท้ายว่างานจักสานไม่ได้ทำไว้ใช้ในประเพณีเท่านั้น แต่ยังสอนให้แก่คนที่สนใจ และนักเรียนในหมู่บ้านด้วย...

ออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ 3

ผมไม่ได้เดินทางไปที่บ้านนาหวาย หมู่ที่ 3 เพราะประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของบ้านนี้ มาทำธุระแถวเทศบาลตำบลท่าก้อนพอดี เลยนัดเจอกันที่โรงเรียนบ้านท่าก้อน ซึ่งเป็นหนึ่งในจุดหมายของผมอยู่แล้ว

คมกริช แซพิมพันธ์ ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ 3 ซี่มอเตอร์ไซด์เข้ามาจอด แล้วมาสมทบกับผมที่โต๊ะในโรงอาหารของโรงเรียน เนื่องจากพ่อคมกริชมีเวลาไม่มากนัก ผมจึงเข้าประเด็นทันที

ที่माที่ไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ 3 นั้น เริ่มต้นเมื่อปี 2539 ที่สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภออากาศอำนวยเข้ามาสนับสนุนให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกัน

“ตอนนั้นหมู่บ้านเราได้รับเงินแก้ไขความยากจน (กข.คจ.) แล้วมีเงื่อนไขให้หมู่บ้านตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้น” พ่อคมกริชเล่า

ด้วยเหตุนี้ ชาวบ้านจึงรวมออมหุ้นกัน หุ้นละ 10 บาท ไม่เกินคนละ 50 หุ้น หรือ 500 บาทต่อเดือน โดยไม่จำกัดจำนวนคนในครัวเรือน แต่อย่างน้อยอยากให้มีครัวเรือนละ 1 คน

พ่อคมกริชกล่าวต่อไปว่า คณะกรรมการเก็บเงินออมทุกวันที่ 1 ของเดือน พววันที่ 2 ก็ฝากผู้นำหมู่บ้าน ซึ่งเข้าไปประชุมที่อำเภอเป็นธุระฝากธนาคารให้ ส่วนถ้าต้องการถอนสามารถทำได้ทุกเดือน แต่จะไม่ได้ปันผล

ช่วงแรกเก็บออมเพียงอย่างเดียว กระทั่งเริ่มมีเงินก้อน จึงนำมาปล่อยกู้ให้สมาชิก ปีละ 2 ครั้ง ครั้งแรกในเดือนกุมภาพันธ์ อีกครั้งในเดือนกรกฎาคม คิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือน กำหนดสิ้นคืนทุกวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ของทุกปี โดยให้วงเงินมากกว่าเงินออมน้อยละ 30 ถ้ากู้มากกว่านี้ ต้องทาสมาชิก

คมกริช แซพิมพันธ์

ที่มีเงินออมครอบครัวเงินกู้ส่วนเกิน มาเป็น
ผู้ค้าประกัน

ในแต่ละปี กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
หมู่ที่ 3 จะเปิดรับสมาชิกครั้งเดียวในเดือน
กุมภาพันธ์ ทั้งยังกำหนดให้ปรับเพิ่มหรือลด
จำนวนเงินฝากออมได้เฉพาะเดือนกุมภาพันธ์
และจ่ายปันผลในเดือนเดียวกัน โดยพ่อคมกริช
บอกว่า ปันผลให้ร้อยละ 9 ต่อปี ถ้ามีเงินเหลือ
จากปันผล กรรมการจึงจะได้ค่าตอบแทน

นอกจากนี้ กลุ่มยังกันเงินกำไรปีละ
20,000 บาท ไว้ช่วยเหลืองานศพในหมู่บ้าน
ครั้งละ 500 บาท ตลอดจนช่วยงานบุญต่างๆ
ในหมู่บ้าน

พ่อคมกริชเสริมว่า ปีที่ผ่านมากลุ่มไม่ได้
เก็บเงินต้นคืน แต่เก็บเพียงดอกเบี้ยย แล้ว
ทำเรื่องต่อสัญญา เนื่องจากปีที่แล้วแดงโม

ราคาไม่ดี และคนบ้านนาห่วยส่วนใหญ่ปลูก
แดงโมกันเป็นล้าเป็นสัน

ได้ฟังดังนั้น ผมจึงถามต่อเป็นความรู้
ที่ว่าราคาไม่ดีขึ้น คือกี่บาท

“ปีที่ผ่านมาก็โลกรั้มละ 2-3 บาท ถ้าให้
เกษตรกรอยู่ได้ ต้องอย่างน้อย 5 บาท ที่นี้
ปลูกแดงโมกันปีละ 2 รอบ ตั้งแต่ช่วงเดือน
พฤศจิกายน ทำทั้งที่บ้านและไปเช่าที่ทำเพิ่ม
อย่างผมก็ไปเช่าถึงอำเภอข้างเคียง จนไปหยุด
เอาช่วงฤดูฝน ช่วงนี้เราปลูกข้าว” พ่อคมกริช
ตอบอย่างละเอียด

ผมกล่าวขอบคุณพ่อคมกริชที่อุตสาหะ
เดินทางมาพบกัน และบอกว่าคงต้องหา
แดงโมบ้านนาห่วยมาชิมดูบ้าง เพราะ
พ่อคมกริชโฆษณาไว้ว่า ทั้งแดง กรอบ และ
หวานอร่อยมาก...

การศึกษา 'วิชาชีวิต'

Education

พ่อคณกริชขับรถมอเตอร์ไซค์ออกไปแล้ว แต่ผมยังไม่ต้องไปไหนไกล เพราะมีนัดต่อที่โรงเรียนบ้านท่าก้อนแห่งนี้ โดยทั้งผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะครู มารอกันครบแล้ว...

โรงเรียนบ้านท่าก้อน

(กลาง) เกรียงศักดิ์ พละไกร

พรเพ็ญ ภูวงศ์

เยาวภา เหลาพรหม

นายภฯ ลัดตามารออยู่ที่โรงเรียนบ้านท่าก้อน เธอเสียชีวิตที่โรงเรียนยังไม่เปิดเทอม ผมเลยไม่เห็นบรรยากาศและสัมผัสเสียงที่แท้จริง ส่วนคนที่อยู่เคียงข้างคือ **เกรียงศักดิ์ พละไกร** ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าก้อน และอย่างที่ทราบตั้งแต่เจอกันที่สนามบินวันแรก เขาเป็นพ่อบ้านของนายภฯ ลัดตาด้วย

โรงเรียนบ้านท่าก้อนเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1-2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ผอ.เกรียงศักดิ์บอกว่า ในแต่ละปี โรงเรียนแห่งนี้มีนักเรียนเฉลี่ย 220 คน โดยพื้นที่รับผิดชอบ คือบ้านท่าก้อน หมู่ที่ 1 บ้านท่าก้อน หมู่ที่ 8 และบ้านดอนบอ หมู่ที่ 5

จุดเด่นของที่นี่ คือกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ที่มุ่งเสริมประสบการณ์ด้านอื่นๆ นอกเหนือจากบทเรียนในห้องเรียน โดยผอ.เกรียงศักดิ์เล่าว่า เริ่มจากดนตรี ที่นี้มี **ครูเยาวภา เหลาพรหม** ผู้ดูแลวงดนตรีพื้นเมืองของโรงเรียน เวลานี้มีลูกวงทั้งหมด 59 คน ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผมทวนคำว่าอนุบาล ไม่แน่ใจว่าฟังผิดไปหรืออย่างไร เพราะเด็กเล็กขนาดนั้น ยังไม่น่าจะเล่นดนตรี

“ยังเล่นไม่ได้ แต่มีส่วนร่วมได้” ผอ.เกรียงศักดิ์กล่าว “เราให้เด็กอนุบาลเป็นผู้แสดง เป็นการแสดงเกี่ยวกับวิถีชีวิตบ้านเราหรือประกอบนิทาน โดยที่ชั้นประถมศึกษาคอยช่วยเป็นพิธีกร และเล่นดนตรีประกอบ”

“เข้าใจแล้วครับ ที่นี้เด็กโตขึ้นมาหน่อย” ผมถามต่อ

ผอ.เกรียงศักดิ์อธิบายว่า เด็กที่โตขึ้นมาหน่อยจะรวมเป็นวงโปงลาง เล่นเครื่องดนตรีทั้งพิณ แคน กลองทอมบ้า และโปงลาง โดยในช่วงเริ่มต้น ทางโรงเรียนจ้างวิทยากรภายนอก ส่วนใหญ่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน เพราะในพื้นที่มีวงลำซิ่งอยู่หลายวง เลยจ้างมาสอนลำซิ่งและดนตรีพื้นเมือง เน้นเด็กตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ขึ้นไป

จากจุดเริ่มต้น วันนี้น่าจะมา 5 ปี เกิดการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น จนเป็นวงที่สามารถเดินสายออกงานได้โดยทางโรงเรียน ใช้ชั่วโมงชุมนุม รวมกลุ่มเด็กที่มีความสนใจเข้าฝึกซ้อม และในช่วงหลังมีโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ จึงจัดให้ดนตรีพื้นเมืองเป็นหนึ่งในกิจกรรม

เดินสายแบบนี้ ต้องมีชื่อวงเป็นของตัวเองแน่ ผอ.เกรียงศักดิ์ตอบว่า มีแน่นอน ชื่อวงพิณแคน แดนน้ำสงคราม ออกงานในช่วงเทศกาลหรือวันสำคัญ เช่น วันผู้สูงอายุ บุญแข่งเรือ โดยเน้นสร้างความสนุกสนาน เล่นเพลงหมอลำ และประยุกต์เพลงสมัยใหม่ ทั้งนี้ขึ้นกับงานที่ออกแสดงด้วย

ทางโรงเรียนยังมีอีกกิจกรรมที่น่าสนใจคือเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีครูรับผิดชอบสอนเด็กเรียนรู้การเพาะเห็ด เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงหมู เลี้ยงปลา ส่วนการปลูกพืช เน้นพืชที่อยู่ในวิถีชีวิตของคนท่าก้อน โดยที่นี้มีทั้งแปลงปลูกหัวตะไคร้ สวนยาง และสวนหวาย ตอนนี้ปิดเทอม ทั้งไก่ไข่ ปลา และเห็ด

จึงอยู่ในช่วงพัก จะเหลือก็แต่หมู ที่มีนกการ คอยดูแลอยู่ ผอ.เกรียงศักดิ์นำผมเดินไปดู แปลงเกษตร คอกไก่ไข่ บ่อปลา และเล้าหมู

“ตอนนี้ยังไม่เรียบร้อย แต่เปิดเทอมมา จะมีครบหมด ที่นี่เน้นให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือ เมื่อทำแล้วจะได้ประสบการณ์ ซึ่งเป็นสิ่งล้ำค่าไม่แพ้วิชาความรู้ในห้องเรียน” ผอ.เกรียงศักดิ์กล่าว

เมื่อเดินวกกลับมา ที่หน้าอาคารเรียน เด็กอนุบาล ผมเห็นคุณครูยืนรอกันพร้อมหน้า ด้วยโรงเรียนบ้านท่าก่อนได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้ทำโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย เพื่อปลูกฝังทักษะ การคิดวิเคราะห์ให้แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัย

พรเพ็ญ ภูวงศ์ ครูผู้สอนนักเรียนชั้น อนุบาล พูดถึงโครงการดังกล่าวว่า โรงเรียน บ้านท่าก่อนเป็นโรงเรียนนำร่องโครงการ ลง ประยุกต์เรื่องวิทยาศาสตร์เข้ามาในหน่วย การเรียนของเด็กปฐมวัย โดยไม่ได้เน้นให้เด็ก รู้รอบเรื่องวิทยาศาสตร์ แต่เป็นการกระตุ้น การเรียนรู้ ฝึกทักษะการคิด และการสังเกต

“ก่อนมาสอน ครูต้องเข้ารับการอบรม โดยมีกิจกรรม 50-60 อย่างให้ครูได้ลง เรียนรู้ เมื่อกลับมา ก็นำกิจกรรมที่ได้เรียนรู้

มาประยุกต์ดัดแปลงให้เข้ากับบริบทของ ตัวเอง” ครูพรเพ็ญเล่า

ส่วนสาเหตุที่เกิดการเรียนลักษณะนี้ ครูพรเพ็ญบอกว่า เด็กโตไม่ชอบเรื่อง วิทยาศาสตร์ ไม่กล้าตอบคำถาม เลยลอง หันมาส่งเสริมการเรียนรู้ด้านนี้ตั้งแต่เด็ก

ครูพรเพ็ญพาผมไปชมกิจกรรมต่างๆ และสาธิตบางกิจกรรมให้ดู เช่น อากาศทำให้ วัตถุเคลื่อนที่ โดยครูประดิษฐ์เครื่องมือ หรือ ของเล่น ให้เด็กได้ลองเป่า ก่อนจะเฉลยให้เด็ก เข้าใจถึงหลักการ

“สอนเด็กปฐมวัย ต้องพลิกแพลง เปลี่ยน การเล่นให้เป็นการเรียนรู้ โดยตัวหลักการ อาจะยาก แต่ถึงที่สุด ครูก็จำเป็นต้องอธิบาย สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่รอการต่อยอด” ครู พรเพ็ญกล่าว

คิดแล้วก็น่าเสียดาย ถ้ามีเด็กๆ อยู่คง สนุกกว่านี้ แต่เห็นสื่อการสอนต่างๆ แล้ว ก็พอจะนึกภาพสีหน้าแววตาของเด็กๆ ออก เพราะผมเองก็เคยเป็นเด็กคนหนึ่ง แม่เวลางะ ผ่านมามากเต็มที

ผมกล่าวลาคณะครู ส่วนนายยกฯ ลัดดา และ ผอ.เกรียงศักดิ์ ล้วงหน้าไปก่อนแล้ว เพราะเรามีนัดไปขึ้นเรือกัน...

ล่องเรือชมวิถีชีวิต ลำนํ้าสงคราม

Along Songkram River

ผมมาถึงจุดที่พบกับผู้ใหญ่อุบลิตยเมือวาน
นี่ พร้อมแล้วสำหรับการล่องเรือชมแม่น้ำ
สงคราม ที่สยามโทรศัพท์หานายกฯ ลัดดา
เสียงพูดคุ้ยตั้งมาจนผมได้ยิน นายกฯ ลัดดา
อยู่บนเรือแล้ว ตรงเวียงน้ำต้นที่มีเด็กๆ เล่นน้ำ
กัน ผมเห็นหัวดำๆ โผล่ผลุบ หนาแน่นยิ่งกว่า
เมือวาน

เรือสองลำแล่นมา นายท้ายใช้ไม้ค้ำถ่อตรงร่องน้ำตื้น ระยะทางยาวเกือบ 200 เมตรใช้เวลา 5 นาทีก็มาถึงฝั่ง ผมและคณะลงมายืนรอกันพร้อมหน้า ทั้งสองลำเป็นเรือกาบผมก้าวขึ้น เสียวเล็กน้อยว่าจะคว่ำ ยิ่งตอนออกตัวเรือโคลงแรง มารู้ทีหลังว่าก้อยยืนขึ้นถ่ายรูป

นั่งเกร็งอยู่สักพักก็เริ่มชิน นายท้ายพาผมมาทักทายชาวบ้านที่กำลังเล่นน้ำ ส่วนเด็ก ๆ เล่นลิ่งชิงบอลกัน ผมมองไปทางฝั่งอำเภอเซกา เห็นฝูงควายยืนอยู่ในน้ำ ความสูงของน้ำเกือบมิดคอ แต่ถ้ากลางลำน้ำนี้ต้องอาศัยการลอยตัว ว่าแล้วพี่สยามก็ตะโกนเรียกชาวบ้านที่เฝ้าควายอยู่ ให้ต้อนฝูงควายกลับมายังฝั่งบ้านท่าก่อน

ฝูงควายเฮโลว่ายน้ำกลับ คณะด้วยสายตาคือเกือบร้อยตัว เท่าจำนวนมากตึ้นน้ำจนตะกอนลอยขึ้นผิวน้ำ แลดูขุ่นไปหมดตา แต่เด็ก ๆ ยังคงเล่นน้ำเหมือนเดิม ไม่ได้ตระหนกตกใจ ฝูงควายแม้แต่น้อย ผิดกับผมที่เกร็งๆ ตอนมันว่ายน้ำเข้าใกล้ เพราะครั้งหนึ่งที่จังหวัดอุบลราชธานี ผมเคยเจอควายไล่กวัด โชคดีว่าเชือกที่คล้องมันยาวไม่พอ

เพิ่งรู้ว่าควายว่ายน้ำเก่ง ผิดกับตัวผมเองที่ว่ายน้ำไม่เป็นเลย ผมเห็นตัวหนึ่งหันหัวกลับมามองเหมือนทักทาย ฟาใกล้แอบส่งนายกฯ ลัดดาบอกนายท้ายให้พาล่องขึ้นไปเหนือเขตอนุรักษ์

เรือติดเครื่องเมื่อผ่านกลุ่มคนออกมาสายลมเริ่มปะทะใบหน้า ชาวประมงลอยเรือหาปลาในลำน้ำ พี่สยามบอกว่าบางครั้งในยามเย็น เขามานั่งที่ริมน้ำแล้วหย่อนเบ็ดทอดถึงเรื่องตกปลา ผมว่าความสำคัญของการตกปลา ไม่ได้อยู่ที่ว่าสุดท้ายแล้วจะมีปลา

กลับบ้านก็ตัว แต่อยู่ที่การเฝ้ารอ ความอดทนและประสบการณ์ ปลาอาจช่วยให้ท้องอืดหรือมีเงินติดกระเป๋า แต่ต่อให้ตกได้หรือไม่ได้ชีวิตก็ได้เรียนรู้ เติบโต รู้จักการเฝ้ารอ จังหวะและเวลา สรรพสิ่งที่สัมพันธ์กัน

เรือแล่นผ่านสะตูดงัยักษ์ชายคนหนึ่งนั่งรอแต่ก็ไม่นำไซ เขาดูเหมือนกำลังนั่งทอดพวยตีมต๋ากับยามเย็นมากกว่า เรือแล่นผ่านเขามาเวลานั้นอาจเข้าใจสิ่งที่เรียกว่าความสุขปล่อยวางตะกอนที่อยู่ข้างในหมดสิ้น

ขณะหนึ่งผมอยากเอ่ยกับนายกฯ ลัดดาเรื่องการพัฒนาลำน้ำนี้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่เมื่อมองดูความสมบูรณ์ของธรรมชาติสองฝั่งแล้ว ผมเปลี่ยนใจทันที ยิ่งเมื่อรวมกับที่ได้ยินผู้ใหญ่สติถีย์บอกเมื่อวาน เรื่องขยะและมลภาวะที่เคยมี ผมว่าไม่จำเป็นต้องไปทำอะไรสุ่มเสี่ยงแบบนั้น ให้ธรรมชาติเป็นอย่างที่มันเป็น กล่อมเกลาศีวิตไปตามบริบทดีที่สุดแล้ว

เรือจอดนิ่งเมื่อสุดเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาฟ้าอับแสงแล้ว ถึงเวลากลับกันสักที เรื่อย้อนกลับมาทางเดิม ทุกสิ่งที่ผมผ่านไปยังคงเดิมเมื่อผมกลับมา เรือจอดตรงจุดที่ผมขึ้น เนินที่นำผมไปยังต้นฉำฉา ผมกล่าวคำลาผู้ใหญ่สติถีย์ หวังว่าคงมีโอกาสหน้า เพราะผมซักติดใจการล่องเรือ

นายกฯ ลัดดานำทีมพาผมไปกินข้าวร้านประจำในอำเภอเซกา คินนี้น่าจะปลอดภัยระหว่างมื้ออาหาร เราพูดคุยสัพเพเหระการทำงานทั้งไว้เบื้องหลัง เบื้องหน้ามีเพียงมิตรภาพ หลังจากอ้อมท้องแล้ว นายกฯ ลัดดาผอ.เกรียงศักดิ์ พี่สยาม และก้อย ต่างบอกลาและส่งผมตรงนี้ ฟรุ้งนี้ที่สัญญาจะไปส่งผมที่สนามบิน...

บทส่งท้าย

The end

เมื่อเครื่องบินของสายการบินที่ผม
โดยสารมามีเพียงเที่ยวเดียวต่อหนึ่งวัน
ทำให้ผมต้องเดินทางออกจากตำบลท่าก่อน
แต่เช้า ทบทวนเรื่องราวและสิ่งที่ขาดเหลือ
ผมขอให้พี่สัญญาพาไปซื้อปั้งผ้าย้อมคราม
ที่บ้านโพนก่อนอีกครั้ง ด้วยสวยงามถูกใจ
และอยากนำไปเป็นของฝาก

คนต่างจังหวัดตื่นเช้า นี่ถ้าเป็นผมคงไม่ได้
หน้าร้อนจนแอร์ตัดตามเวลาที่ตั้งไว้ ก็ยัง
สามารถนอนต่อได้อีกหลายชั่วโมง ถ้าทำงาน
ได้แน่นอนดังเช่นการนอนหลับคงจะดี

ผมมาถึงบ้านโพนก้อ หมู่ที่ 6 แม่วงศ์
ยังวุ่นอยู่กับงานบ้าน เธอเดินออกมาต้อนรับ
ทั้งยังแซวว่าไม่อยู่ต่ออีกหน่อยหรือ ผมบอกว่า
ไว้คราวหน้า

บริเวณจุดวางสินค้ายังมีผ้าใบปิด เหมือน
ผมจะมารบกวन्दแต่เช้า แม่วงศ์จัดแจงเก็บ
ผ้าใบ จึงเห็นมุ้งที่นอนอยู่ด้านใน คงมีคนนอน
เฝ้าของยามค่ำคืน ทั้งบ้านตื่นกันหมดแล้ว
ผมเห็นคว้นลอยมาจากหลังบ้าน คงติดเตา
ตั้งข้าว วัฏจักรของชีวิตเริ่มต้นขึ้น

ลูกสาวแม่วงศ์ตามมาช่วยเก็บของ แล้ว
หยิบผ้าพันคอมาให้ผมเลือกดู ใจอยากได้
ผ้าพันคอเย็บครามเพิ่มเติมอีกสักผืน ของ
เหลือน้อยมากแล้ว ชายดิบชายดีจนผลิต
ไม่ทัน เห็นแล้วนาดีใจแทน ผมเลือกหลาย
ที่ชอบได้แล้ว แต่ก็ไม่ชอบเท่าแบบที่ซื้อไป
วันก่อน กระนั้นเลือกไปเลือกมาก็ได้เพิ่มเป็น
สองผืนเสียอย่างนั้น

กลิ่นของครามหอมแฉะจุกติเหลือเกิน
ผมบอกแม่วงศ์ว่าลุงกระดาศใบเดิมใหญ่
เพียงพอสำหรับผ้าพันคอที่เพิ่มมา แม่วงศ์เลย
จัดแจงใส่ถุงแก้วให้ชั้นหนึ่ง เผื่อว่าผมจะนำไป
ฝากใคร เมื่อรับเงินทอนมา นาฬิกาบอกว่า
ถึงกาลอันควรแห่งการรำลา ผมกล่าวขอบคุณ
แม่วงศ์อีกครั้ง

ที่สัญญาพาผมมุ่งหน้าไปสนามบิน
สกลนคร ระหว่างทางมีเรื่องสนทนาหลากหลาย
ชวนให้เพลิดเพลินในทุกขณะ ถนนหนทางที่นี้

ดีเหลือเชื่อ รดวิ่งได้สบาย คนนั่งก็สบาย
ไปตามกัน

ระยะทางคล้ายจะสั้นไปเมื่อบทสนทนา
ออกรส ไม่ช้านานก็ผ่านเข้าสู่เขตเมือง เลี้ยวซ้าย
ตรงหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อไป
ทางสนามบิน สกลนครนี้มีครบทุกอย่างจริง

ผมมาถึงสนามบินสกลนครก่อนเวลา
รำลาที่สัญญา ขอขอบคุณที่ดูแลกันตลอด
หลายวัน ที่สัญญาว่าครึ่งหน้าแฉะมาเที่ยว
จะพาและไปถึงบึงกาฬ กับนครพนมโน่นเลย
ผมเองก็อยากมา คิดถึงวิถีชีวิตริมน้ำสงคราม
เมื่อเดินเข้าสู่อาคารผู้โดยสาร ผมผ่าน
เข้าจุดตรวจทันที เพื่อเข้าโปรอด้านใน ด้วยไม่มี
สัมภาระต้องใส่ได้ท้องเครื่อง เสียหายที่แอร์
ข้างในไม่เย็นมาก เลยไม่ได้ถอดผ้าพันคอใหม่
ต่อสายตาชาวโลก แต่ไม่เป็นไร วันนั้นจะ
มาถึงในไม่ช้า

รอแล้วรอเล่าจนพนักงานภาคพื้นเรียก
ขึ้นเครื่อง ความวงงศิบคลานมาลึกลับแล้ว
ยิ่งเมื่อคิดไปว่า กลบถึงยังมึงงานรอให้ทำ
อีกมาก ก็น่าจะนอนออมแรงไว้หน่อย

ผมกลับไปนิดหน่อยทั้งบนเครื่องและ
ตอนที่มาถึงบ้าน เมื่อได้สติรับผิดชอบ ผมก็
พาตัวเองออกมาร้านกาแฟ เหมือนช่วงนี้
ร่างกายจะขาดไม่ได้ไปเสียแล้ว วันหนึ่งต้อง
ได้สักแก้วพอให้กระชุ่มกระชวย

แล้วเมื่อคาเฟอีนเข้าเส้นเลือดจนได้ระดับ
ของมัน ดวงตาก็เบิกกว้าง สมองเต็มตื่น
พร้อมที่จะปะติดปะต่อเรื่องราว

กลายเป็นว่าบรรทัดแรกที่ได้มา คือ
'ทำก่อน...แล้วแต่อากาศจะอำนวย' ชื่อของ
หนังสือเล่มนี้...